

Det handler om udvikling

Efterværnsordningen i et kriminologisk perspektiv

10. semester Kriminologi, august 2017

Vejleder: Ann-Karina Eske Henriksen

Antal ord: 23.853

Gruppe 23

Pernille Mikkelsen

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at jeg egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Jeg er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd+-+hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>

Jeg er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står jeg inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Abstract

This thesis is investigating the Danish aftercare with focus on how it can be seen in a criminological perspective. The purpose of the Danish aftercare is to make sure that young adults leaving care or young adults who have been in contact with the public service system can be secured a smooth transition into adulthood. Especially the young adults, who have been a part of the care system, have a higher risk than other young adults to end up in drug abuse or crime. Furthermore, it has been shown in earlier studies in the field that the young adults in the aftercare system have poorer conditions for not getting an education or a job compared to other peers. Because the young adults are exposed in a smooth transition into adulthood than other peers, I find it interesting to investigate how this can be understood in a criminological perspective.

The purpose of this thesis is to examine eight professionals understanding and experiences with aftercare in two of the Danish municipalities in North Jutland. I find the understanding and experiences much relevant in relation to examine the purpose and the young adults in aftercare in a perspective of Travis Hirschi's social bond theory. This has a special focus on how to make sure that the young adults do not end up in crime or other social problems but instead they are given a smooth transition into adulthood with an education or a stable attachment to the labor market. Therefore I want to examine how the professionals understanding of the system can be seen compared to the four theoretical concepts: *attachment*, *commitment*, *involvement* and *belief*. The four concepts will furthermore be able to examine if the aftercare system can be seen as a crime-preventing instrument towards the young adults who accepts support from aftercare. Because of the focus at the professionals understanding of the system and the young adults within, I have investigated the field by using qualitative interviews.

Through the analysis of this thesis it is concluded, that the Danish aftercare system can be viewed as a crime-preventing instrument, because of the importance of network and other relations around the young adults to ensure stability in the transition into adulthood. These network and other relations can be seen as important element in relations with the importance of the young people's social bonds to society. In addition to this social bond theory brings a new insight to the understandings of the professionals. Furthermore, it is concluded in the thesis that there are different understandings of the purpose of the Danish aftercare system among the professional. These different understandings have influence on which young adults can be considered to be concluded in aftercare which is a problem for the rectify casework of the young adults.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
1.2. Problemformulering	3
2. Litteraturstudie	5
2.1. På vej mod ungdomskriminalitet – hvilke faktorer i barndommen gør en forskel? 2015	5
2.2. Efterværn for tidligere anbragte unge – en videns- og erfaringsopsamling, 2012.....	7
2.3. Forskningskunnskap om ettervern, 2008	9
3. Metodeafsnit.....	12
3.1. Det kvalitative interview	12
3.2. Informanterne.....	14
3.3. Udførelsen af interviewene	15
3.4. Interviewguide	16
3.5. Transskribering og kodning	17
3.6. Kvalitative vurderingskriterier	18
3.7. Teoretiske overvejelser	18
3.8. Analyseopbygning	19
4. Teoriafsnit	20
4.1. Tilknytning.....	21
4.2. Forpligtigelse	23
4.3. Engagement.....	24
4.4. Overbevisning	25
5. Analyse.....	26
5.1. Formålet med efterværnsordningen	26
5.2. Tilknytning.....	28
5.2.1. Tilknytning til forældre	28
5.2.2. Tilknytning til skole	33
5.2.3. Tilknytning til jævnaldrende	34
5.3. Forpligtigelse	37
5.3.1. Forpligtigelse til uddannelse	37
5.3.2. Overgangen til voksenstatus	39
5.4. Engagement.....	40
5.4.1. Engagement til skole.....	40
5.4.2. Engagement til fritidsinteresser	41

5.5. Overbevisning	43
5.5.1. De professionelles overbevisning	43
5.5.2. Manglende forældrekompetencer	47
Opsummering.....	48
6. Diskussion.....	50
6.1. De professionelles forskellige forståelser	50
6.2. Tilknytning til forældre.....	52
6.3. Vigtigheden af skolen	53
6.4. Forståelsen af misbrugsproblematikken.....	54
7. Konklusion.....	56

Bilag

Bilag 1: Kontakt til informanter

Bilag 2: Interviewguide

Bilag 3: Kodningsarbejde

Bilag 4: Christina

Bilag 5: Louise og Kathrine

Bilag 6: Michelle

Bilag 7: Laura

Bilag 8: Lone

Bilag 9: Lone opfølgende

Bilag 10: Nicolaj

Bilag 11: Rikke

1. Indledning

Flere undersøgelser viser, at tidligere anbragte unge er udsatte på flere forskellige parametre. Således er de i statistikkerne overrepræsenteret i forhold til hjemløshed, misbrug og kriminalitet (Haahr, 2016), hvorfor målgruppen anses som interessant at undersøge ud fra et kriminologisk synspunkt i forhold til, hvorvidt det sikres, at de ikke ender ud i en marginaliseret eller yderligere udsat position i samfundet.

De nyeste tal på efterværnsområdet viser, at der ved udgangen af 2015 var anbragt 11.049 børn og unge i alderen 0-17 år uden for hjemmet i Danmark. Hertil skal det pointeres, at antallet af anbringelser generelt har været faldende siden 2010, hvor andelen af anbringelser siden 2011 til 2015 er faldet med 13 pct. (Ankestyrelsen, 2015: 3,12). Ankestyrelsens statistik fra 2015 viser også, at der generelt anbringes flere drenge end piger, og at risikoen for en anbringelse stiger med barnets eller den unges alder. Således var 67 pct. af afgørelserne omkring anbringelse uden for hjemmet omfattende unge i alderen 12-17 år, hvoraf 46 pct. af disse omfattede unge mellem 15 og 17 år (ibid.:5). I Danmark er størstedelen af anbragte unge anbragt i plejefamilie (ibid.:15).

For unge, der har været omfattet af servicelovens kapitel 11 omhandlende særlig støtte til børn og unge, herunder anbragte unge, gælder det, at de ved overgangen til voksenlivet, altså ved det 18. år, kan få tildelt forskellige støttende foranstaltninger under efterværnsordningen. Efterværn kan ydes til unge mellem 18 og 23 år:

(...) når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til den unges behov for støtte, og hvis den unge er indforstået hermed. Hjælpen skal bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse og herunder have fokus på at understøtte den unges uddannelse og beskæftigelse samt øvrige relevante forhold, f.eks. anskaffelse af selvstændig bolig. (Servicelovens §76, stk. 1).

Efterværnsordningen kan tilbydes i form af fire foranstaltninger, der alle har til opgave at sikre den unges overgang mere glidende, blandt andet ved at give den unge støtte, hjælp og opbakning når den unge har behov og brug for det. De fire foranstaltninger som efterværn kan udmunde sig i er henholdsvis ”1. at døgnoopholdet på anbringelsesstedet opretholdes, 2. at udpege en fast kontaktperson for den unge, 3. at etablere en udslusningsordning i det hidtidige anbringelsessted og 4. at tildele andre former for støtte, der har til formål at bidrage til en god overgang til en selvstændig tilværelse for den unge” (Serviceloven §76, stk. 3).

At det er vigtigt at tilbyde de anbragte eller socialt belastede unge hjælp til overgangen til voksenlivet anses for vigtigt, fordi de unge på mange parametre kan anses som en udsat gruppe med fare for marginalisering. Formelt set overgår den unge ved det 18. år fra børne- og ungeforvaltningerne til voksenforvaltningen, hvor de unge bliver mødt med nye krav og nye forventninger om at kunne stå på egne ben og tage ansvar for egen tilværelse. I forhold til denne overgang viser forskning dog, at det er vigtigt at sikre en vis form for stabilitet for den unge, fordi vedkommende overlades til sin familie og øvrige netværk. Dette anses umiddelbart problematisk, idet mange anbragte unge ikke har samme netværk eller forældreopbakning, som deres jævnaldrende. For den resterende gruppe af unge, må det formodes at der har været individuelle eller familiemæssige problematikker siden den unge modtager hjælp, hvorfor begge grupper er vigtige at skabe stabilitet for, så de unge kan få en glidende overgang til voksenlivet (Haahr, 2016). Udover manglende netværk og forældreopbakning er de tidligere anbragte unge i ordningen også kendetegnet ved ringere forudsætninger for at gennemføre en uddannelse eller få et arbejde i forhold til deres jævnaldrende. Hertil har de tidligere anbragte unge desuden også øget risiko for at udvikle psykiske problemer, opleve hjemløshed, få et misbrug eller udøve kriminalitet i forhold til deres jævnaldrende (Haahr, 2016; Baes-Jørgensen, 2015; Mølholt m.fl., 2012:11,59; Jakobsen m.fl., 2010:7,13). I statistikkerne inden for hjemløshed, misbrug og kriminalitet ses en overrepræsentation af de tidligere anbragte unge. Således var en ud af fem hjemløse i Danmark i 2016 anbragt som barn eller ung (Haahr, 2016). Dermed kan de unge omfattet af eftervænsordningen siges at være udsatte på flere forskellige parametre, hvorfor det ud fra et kriminologisk synspunkt er vigtigt at sikre, at de unge får støttende og hjælpende foranstaltninger til overgangen, da de er i risiko for at ende ud i en marginaliseret position i samfundet.

Jeg finder emnet omkring efterværn meget interessant og spændende, fordi jeg synes, der mangler viden omkring det ud fra en kriminologisk vinkling. Som jeg har beskrevet befinder de unge sig i en udsat position på flere parametre, der kan forhindre dem i en god overgang og stabil tilknytning til det omkringliggende samfund, hvorfor de unge generelt er i risiko for at opleve marginalisering. Ud fra et kriminologisk og kontrolteoretisk perspektiv er dette problematisk, idet svage eller ikke-eksisterende bånd til samfundet hos den unge øger risikoen for kriminalitet. Grundfilosofien inden for den kontrolteoretiske position er netop, at kriminalitet opstår når muligheden for det er til stede. Jeg finder derfor sagsbehandlingen omkring efterværn meget interessant, fordi jeg ser eftervænsordningen som et muligt kriminalpræventivt virkemiddel, der sikrer en vis overvågning og social kontrol af de unge, hvorfor grundtanken er at risikoen for afvigelse i form af for eksempel misbrug, udøvelse af kriminalitet og hjemløshed mindskes. Derfor er jeg interesseret i to udvalgte

kommuners forståelse og erfaringer med efterværnet, også selvom disse ikke nødvendigvis ser efterværnet som et kriminalpræventivt virkemiddel. Jeg er opmærksom på, at to kommuner ikke nødvendigvis vil give en generel forståelse af ordningen. Dog vurderer jeg, at der er mulighed for at undersøge, hvorvidt ordningen kan anskues som et kriminalpræventivt virkemiddel. Jeg er således interesseret i forståelsen af og erfaringen med eftervænsordningen, fordi jeg anser disse faktorer som vigtige i selve tildelingen af efterværnet. Jeg vil derfor i dette speciale interessere mig for spørgsmål som; hvilken forståelse lægger der blandt professionelle fagfolk i og omkring eftervænsordningen i forhold til ordningen? Hvad er det for forudsætninger, de unge bliver mødt af i kommunal regi? Hvad er det for parametre, som kommunerne ligger til grund for at en ung tildeles eller ikke tildeles efterværn?

1.2. Problemformulering

Disse overvejelser har ledt mig frem til følgende problemformulering:

Hvordan tildeles efterværn, og hvilke forventninger har de professionelle til ordningens effekt?

Til at besvare problemformuleringen har jeg valgt at udarbejde to arbejdsspørgsmål, der begge er listet nedenfor. Disse skal hjælpe mig til at holde fokus på projektet.

- Hvordan forstår de professionelle indsatsen?
- Hvordan forstås de unge, der er egnede til indsatsen?

Til at besvare min problemformulering har jeg valgt at fokusere på to nordjyske kommuner som case for, hvorledes eftervænsordningen kan forstås. Jeg har derudover valgt at lægge vægt på kvalitativ metode i specialet, hvorfor jeg ønsker at interviewe sagsbehandlere omkring deres forståelse af og erfaring med eftervænsordningen. Specialet vil således ikke tage udgangspunkt i en komparativ analyse mellem de to kommuner, men for at opnå nok informanter til projektet, har jeg vurderet, at størrelsesmæssigt og geografisk må de to kommuner have nogle af de samme forudsætninger for deres forståelse og erfaring, hvorfor en sammenkobling af disse vil give mig en større indsigt i forståelsen af og erfaringen omkring den kommunale praksis med efterværn.

Derudover mener jeg desuden også, at de to kommuner kan sammenholdes med hinanden og give et bedre indblik i en kommunal forståelse og erfaring omkring arbejdet med efterværn, idet begge kommuner arbejder ud fra samme systematiske og metodiske redskab for at opnå en helhedsorienteret

sagsbehandling omkring den unge. Denne model er den såkaldte ICS-model (Integrated Children's System). ICS-modellen skal ses som en forståelsesramme, der kan hjælpe kommunen med at komme rundt omkring de betydningsfulde faktorer, der kan påvirke barnets eller den unges velfærd og udviklingsmuligheder (Rosendahl, 2016). Den unges velfærd og udviklingsmuligheder skal ses i forhold til samspillet mellem den unges familie og dennes omgivelser, hvor der kan siges at være tre hoveddimensioner; 1. Den unges udviklingsmæssige behov, 2. Forældrekompetencer og 3. Familieforhold (Cardinaal, 2015). Under hver af de tre dimensioner ligger der forskellige faktorer, der skal tages stilling til for at kunne øge den unges velfærd. En grafisk visning af modellen ses nedenfor, hvor der også er vist, hvilke faktorer, der kan spille ind under hver dimension.

Figur 1. Integrated Children's System

Kilde: Cardinaal, 2015

2. Litteraturstudie

Dette afsnit har til formål at tilkendegive noget af den tidligere forskning der er på feltet, og som jeg anser relevant for specialet. Jeg har valgt at inddrage tre forskellige rapporter, som er listet nedenfor. Rapporterne vil både være med til at sætte konteksten omkring specialet, men derudover ses rapporterne også vigtige i forhold til diskussionen, hvor det vil være muligt at holde denne undersøgelses resultater op imod resultater fra tidligere forskning. Dermed vil jeg altså være i stand til at kunne sige, hvorledes de ting jeg kan konkludere kan siges, at være noget generelt og herudfra kunne generalisere til den brede målgruppe.

2.1. På vej mod ungdomskriminalitet – hvilke faktorer i barndommen gør en forskel? 2015

Denne rapport er udarbejdet af SFI, hvor formålet er at bidrage med ny viden omkring hvilke faktorer, der øger eller mindsker risikoen for kriminalitet i en dansk kontekst (Østergaard m.fl., 2015:14).

Dette skyldes, at der er meget forskning på området fra andre lande omkring hvilke faktorer, der henholdsvis øger eller mindsker risikoen for kriminalitet, men i en dansk kontekst er vidensgrundlaget meget lille. Dermed er der altså tale om henholdsvis risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer, hvor risikofaktorer defineres som faktorer, der øger sandsynligheden for, at et barn vil begå kriminalitet på et senere tidspunkt i sit liv, mens beskyttelsesfaktorer henviser til faktorer, der mindsker sandsynligheden for dette (ibid.:18-19). I henhold til disse to faktorer foreskrives det, at jo flere beskyttelsesfaktorer der er til stede hos et barn, des mindre er sandsynligheden for kriminalitet (ibid.). Hertil vil jeg også understrege, at rapporten lægger vægt på, at de fleste børn der oplever risikofaktorer i deres barndom ikke begår ungdomskriminalitet. Disse faktorer kan dermed siges at være nogle, der skal være for øje, når der snakkes om mulighed for kriminalitet, men at det ikke definitivt betyder, at barnet vil blive kriminel (ibid.:14). Rapporten inddeler undersøgelsen i fire dele; *individuelle forhold*, *familie- og opvækstforhold*, *skoleforhold* og *sociale relationer og livsstilsforhold* som områder, hvori risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer kan påvirke barnet og dermed øge eller mindske risikoen for kriminalitet (ibid.:17).

Rapporten beretter ligeledes om international forskning i forhold til de fire analysedele, hvortil jeg dog ikke vil gå i dybden med dem alle, men blot overordnet give et indblik i denne forskning. *Individuelle faktorer* omhandler forhold, der er knyttet til barnet, hvortil der lægges vægt på træk såsom lav selvkontrol, impulsivitet og hyperaktivitet som udslagsgivende for en dårlig evne til at kontrollere egne handlinger. Derudover beretter viden fra udlandet desuden også om lav empati, der forstås som en risikofaktorer, fordi den knyttes sammen med at forstå og værdsætte andre menneskers

følelser. Mangel på dette øger dermed muligheden for, at barnet ikke i samme grad vil være opmærksom på de konsekvenser kriminaliteten kan have for vedkommende selv og andre (ibid.:22-23). *Af familiemæssige forhold* beretter international viden omkring risikofaktorer som omsorgssvigt og manglende tilknytning til forældrene (ibid.:24-25). Modsat lægges der vægt på af *skolemæssige forhold*, at succesoplevelser her og en motivation for at komme i skole samt det at have en positiv holdning overfor skole i stedet er beskyttende faktorer (ibid.:26). *Af sociale relationer og livsstilsforhold* fortæller international forskning, at barnets relationer til venner, fritid og brug af rusmidler har indflydelse på, hvorvidt barnet senere hen vil begå kriminalitet. Er barnet velfungerende i de sociale sammenhænge, det indgår i sammen med venner, ses det som en beskyttende faktorer. Omvendt hvis barnet har svært ved at få venner og håndtere konflikter i venskaber, er der en øget risiko for kriminalitet (ibid.:27). Hertil beretter forskningen også, at fritidsinteresser kan være med til at mindske sandsynligheden for kriminalitet, fordi barnet igennem disse kan få succesoplevelser og opnå nye netværk og fællesskaber (ibid.). Starter barnet dog i en tidlig alder med et misbrug, alkohol eller stofmisbrug, anses dette dog som en øget indikator for, at barnet senere hen vil begå kriminalitet (ibid.).

Undersøgelsen tager udgangspunkt i SFI's Børneforløbsundersøgelse fra 2015, hvorfor datamaterialet ikke er lavet efter at undersøge risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer i barnets liv set i en dansk kontekst. Således har undersøgelsen ikke haft fokus på at undersøge barnets intelligens, dets venner og hvilke typer disse er, hvorvidt der er tale om en lav IQ hos barnet, barnets personlighed og temperament eller hvorvidt andre personer i familien kan spille ind på risikoen i forhold til at begå kriminalitet (ibid.:81-82). Dog har det været muligt ud fra datamaterialet at undersøge andre aspekter, men rapportens forfattere gør opmærksomme på, at der er stor usikkerhed i forhold til at forudsige hvilke børn og unge, der vil begå kriminalitet senere i livet (ibid.:75). Undersøgelsen slutter dog, at manglende sociale kompetencer og en tidlig debut inden for alkohol anses for risikofaktorer hos barnet. Ligeledes ses det som en risikofaktorer, hvis forældrene har en lav uddannelse. Hertil er det dog vigtigt at pointere, at der ikke er fundet signifikant, at forældrenes arbejdsløshed eller deltagelse uden for det almene arbejdsmarked hænger sammen i forhold til barnets risiko for at ende ud i kriminalitet senere hen til en dansk kontekst (ibid.:78-80). Generelt ses det i undersøgelsen, at der er væsentlig færre signifikante faktorer, der påvirker barnets risiko for senere at begå kriminalitet i en dansk kontekst sammenlignet med international forskning. Således anses hyperaktivitet, som i undersøgelsen er udtryk for lav selvkontrol og impulsivitet ikke som udslagsgiven for senere kriminalitet. Ej heller ses det i forholdet mellem barnet og forældrene, at dette i en dansk kontekst

påvirker barnets risiko for kriminalitet (ibid.). Forfatterne kommer i forbindelse med færre risikofaktorer i en dansk kontekst med forklaringen, at den danske velfærdsstat må kunne gå ind og kompensere for nogle af de ting, som andre velfærdsregimer ikke vægter. Således lægges der vægt på, at de internationale studier, der er lavet på området primært er lavet i en amerikansk eller britisk kontekst, hvortil der ligeledes må forventes andre eller færre faktorer, der spiller ind i de forskellige regimer (ibid.:79-81).

Dog kommer undersøgelsen frem til, at det at være glad for sit liv og kunne lide at gå i skole er væsentlige beskyttelsesfaktorer i forhold til senere mulighed for kriminalitet (ibid.:83). Således kan det altså ikke definitivt sluttes, at de risikofaktorer, der vægtes i udenlandske studier passer ind i en dansk kontekst. Dog lader jeg mig alligevel inspireret af de faktorer, der lægges vægt på for at kunne anskue ordningen kriminalpræventivt.

2.2. Efterværn for tidligere anbragte unge – en videns- og erfaringsopsamling, 2012

Denne rapport er udarbejdet af SFI og forsøger at opsamle de tendenser, erfaringer og udfordringer, der har været i forbindelse med arbejdet om efterværn. Hertil forsøger forfatterne også at komme med deres bud på, hvorledes efterværn bedst kan tilrettelægges i Danmark (Mølholt m.fl., 2012:9,19). Idet rapporten omhandler en vidensopsamling bliver Danmark sammenlignet med andre lande: Norge, Sverige, Storbritannien og USA. Sammenligningen er dog ikke noget, jeg vil komme yderligere ind på.

Rapporten definerer de unge tidligere anbragte som nogle, der ofte har vanskeligheder enten i forhold til uddannelse, arbejde, økonomi eller boligforhold. Disse fire parametre anses af forfatterne for problematiske, da de stiller de unge dårligere i forhold til et selvforsørgende liv, hvor de desuden er en del af det omkringliggende samfund. De fire forhold kan dermed også ses i forhold til øget risiko for marginalisering eller kriminalitet. Derudover kan de karakteriseres ved ofte at have psykiske problemer, opnå et tidlig forældreskab og have høj risikoadfærd inden for misbrug af rusmidler og udøvelse af kriminalitet (ibid.:11,20,84,86-89). Rapporten lægger dermed vægt på, at målgruppen kan karakteriseres som en udsat gruppe, fordi de i overgangen til voksenlivet ofte står alene sammenlignet med andre jævnaldrende, hvor disse har mulighed for praktisk og følelsesmæssig støtte og hjælp fra deres forældre eller øvrige netværk. Disse familieforhold eller netværk er ikke nogle, som er givet, at den tidligere anbragte unge har, hvorfor de vurderes at have ringere forudsætninger for at klare overgangen til voksenlivet positivt, da de fra skæringsdatoen det 18. år, formelt set bliver vurderet til at kunne varetage deres eget liv (ibid.:20,80-81). Oftest er de unge, der klarer overgangen

godt tidligere anbragte kvinder, hvilket oftest skyldes, at de statistisk er mere uddannet og bedre i stand til at styre økonomi og danne sociale relationer (ibid.:83,115).

Rapporten sætter derudover også fokus på det kommunale aspekt i eftervænsordningen, hvor en del af kritikken blandt andet går på den kommunale rapportering omkring efterværn, som underrapporteret. Hertil skal det nævnes, at de fleste unge i Danmark primært bliver tildelt døgnophold eller kontaktpersonordning som efterværn (ibid.:11). Her er det interessante imidlertid, at nogle kommuner generelt kan have problemer med at definere formålet med efterværn. Dette har stor betydning for, hvilke unge der reelt set kan indgå i efterværnstilbuddet, idet der ikke er en klar sikkerhed omkring, hvilke parametre der skal ligge til grund for efterværnet. De unge der imidlertid bliver tildelt efterværn lader til at være en særlig udsat gruppe af anbragte unge og en gruppe af tidligere anbragte, der allerede besidder visse kompetencer. Hertil går en del af kritikken blandt andet på, at de svageste og mest udsatte unge ikke bliver tildelt efterværn (ibid.:12,62,98). Dette kaldes med andre ord også for *creaming* (ibid.:13). Idet der ingen klar afgrænsning er for, hvilke unge, der konkret bør tilbydes efterværn, tages vurderingen ud fra den unges udviklingspotentiale, altså hvorvidt det fra kommunal side vurderes, at den unge vil få nogen nytte af tilbuddet. Således frasorteres de unge, der har funktionsnedsættelse eller en psykisk diagnose, da tilbuddet ikke vurderes at kunne imødekomme deres behov, hvorfor de i stedet bliver tildelt voksenforanstaltninger (ibid.:101,140,144).

Selvom der lader til at være en vis usikkerhed omkring, hvilke parametre der skal lægges vægt på, når det skal vurderes om en ung skal have efterværn eller ej, lader der til at være to dominerende perspektiver for, hvad efterværnsordningen skal have fokus på. Disse er henholdsvis *independence-perspektiver* og *interdependence-perspektivet*. *Independence-perspektivet* lægger primært vægt på hårde kompetencer, som definerer, at den unge skal have en uddannelse, et arbejde og opnå stabile boligforhold. *Interdependence-perspektivet* lægger ud over vægt på hårde kompetencer også vægt på bløde kompetencer, der mere eller mindre kan beskrives ved, at de unge får en gradvis overgang til voksenlivet, ligesom deres jævnaldrende. Derfor er der også fokus på bløde kompetencer som for eksempel den unges relationer og netværk, den unges psykiske trivsel, selvværdsfølelse og familieforhold (ibid.:12,81,105). Her anses specielt den unges relation og netværk som meget væsentlig for, at den unge bliver klar til en overgang til voksenlivet og klarer overgangen godt (ibid.:105).

Rapporten lægger derudover også vægt på primært to efterværnsinitiativer, der anses for centrale i Danmark. Disse er henholdsvis kontaktperson- og mentorordningen samt gruppebaserede indsatser.

Kontaktperson- og mentorordningen bygger primært på vigtigheden af, at en ung har en central og gennemgående voksenrelation i sit liv. Rapporten beskriver, at de unge, der oplever denne centrale og gennemgående voksenrelation i sit liv også er de, der er de bedste overgangsperioder og herunder mest succes med at stå på egne ben. Dette skyldes som allerede nævnt, at de unge ikke har samme familienetværk og netværk generelt som deres jævnaldrende, hvorfor mentorordningen kan være med til at sikre en vis form for stabilitet i den unges liv (ibid.:107-108). De gruppebaserede indsatser har primært til formål at skabe et forum for de unge, hvor de kan drage fordel af at dele deres oplevelser og erfaringer med hinanden. Herved kan indsatsen bidrage til, at de unge opnår et fællesskab og netværk, som netop er noget af det de unge mangler. Dog skal der under denne indsats være fokus på, hvorvidt de unge primært fokuserer på de negative sider ved anbringelsen, da dette kan skabe en yderligere marginalisering. Rapporten lægger desuden vægt på, at en kombination af de to tilbud kan være yderst konstruktivt gavnligt (ibid.:107,109).

2.3. Forskningskunnskap om ettervern, 2008

Denne rapport er en norsk undersøgelse, hvis formål er at frembringe forskningsbaseret viden på området omkring efterværn, og herudfra bidrage til at forbedre indsatsen (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008:7). Rapporten er medtaget i dette litteraturstudie, fordi det er en af de væsentligste udenlandske tekster på området. Rapporten diskuterer tilrettelæggelsen af et godt efterværn, og kommer ind omkring de organisatoriske og økonomiske rammer, udfordringer og vigtige elementer ved efterværnet.

Rapporten beskriver, at et godt efterværn bør være flerdimensionel og bestå af flere tilbud, der kan tilrettelægges efter den individuelle unges specifikke behov (ibid.). Nogle af de mest centrale elementer, som rapporten slutter, at efterværn bør sikre er økonomisk støtte, boligtilbud, at sikre de unge uddannelse og arbejde samt praktisk og emotionel støtte. Hertil anses specielt relations- og netværksarbejde som noget af det mest centrale, hvor specielt opbygning af den unges netværk til forældre, øvrige familie eller andet netværk bør opprioriteres. Derudover beskrives det også, at den individuelle støtte, som de unge får, bør sikre en vis form for kontinuitet og stabilitet i deres liv (ibid.:7-9).

Rapporten karakteriserer de unge, som nogle der kan have meget svært ved at manøvre rundt i ordningen. Hvis de fremstår for ressourcestærke eller for ressource svage i systemet er der en risiko for, at de ikke bliver tildelt en støttende foranstaltning, også selvom de selv føler og giver udtryk for, at de har brug for denne (ibid.:9). Dette er problematisk idet målgruppen som helhed klarer sig

dårligere end gennemsnittet på en lang række udfaldsvinkler senere i livet (ibid.:37,66). Disse udfaldsvinkler udmunder sig i, at de unge oftere har vanskeligheder med at opnå en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet, opnå stabile boligforhold, og derudover er de unge i højere risiko angående brug af rusmidler og udøvelse af kriminalitet (ibid.:39). Dette udtryk for en problemfyldt overgang til voksenlivet hentyder til, at de unge ofte mangler vigtige kompetencer og forudsætninger for at mestre overgangen til voksenlivet grundet personlige problematikker. Hertil viser forskning desuden også, at målgruppen generelt er sårbar i forhold til at opleve en risiko for fortsat eller senere marginalisering i deres liv (ibid.:18). Denne udsatte position, som de unge ofte lader til at havne i, kan defineres af sammenhænge og problematikker knyttet til dem selv, til familien, til deres opvækst og i høj grad til kvaliteten og stabiliteten i anbringelsen (ibid.:34).

Desuden beskriver rapporten også, at de unge ofte har begrænsede støttenetværk, hvilket i en vis omfang kan skyldes anbringelsen. Her lægges der dog kraftigt vægt på at opretholde eller genoprette kontakten til den unges forældre og øvrige netværk, idet en positiv familiekontakt kan associeres med evnen til at bygge venskabsrelationer. De unge, der ikke opnår god eller positiv familiekontakt, er også ofte de unge, der har få venner og som er socialt isolerede (ibid.:41,55). Rapporten slår fast, at pigerne generelt klarer sig bedre end drengene, hvor det beskrives, at *"en større andel av jentene oppnår blant annet fremgang innen utdanning og har lettere for å utvikle nødvendige ferdigheter, mens problembelastninger knyttet til rusmisbruk og kriminalitet har en betydeig høyere konsentrasjon blandt gutterne"* (ibid.:37). Dermed lader der altså til at være en kønsmæssig differentiering på området, hvor pigerne generelt klarer sig bedre end drengene, specielt på området omhandlende uddannelse og praktiske færdigheder.

Som det allerede er blevet nævnt anses kontinuitet og stabilitet i anbringelsen samt relation- og netværksdannelse som meget vigtige elementer for et godt efterværn. Af andre væsentlige elementer næves det i rapporten, at efterværnet bør tage udgangspunkt direkte i den enkeltes individuelle behov, hvorfor det er vigtigt med en vis form for fleksibilitet i systemet til at kunne arbejde med den unges svingende motivation. Rapporten understreger desuden også vigtigheden af, at dørene til de unge ikke bliver lukket for hurtigt, således at de unge endnu engang i deres liv oplever et relationsbrud (ibid.:14-15,240,288). For at kunne tilrettelægge en indsats tilpasset den individuelle behov er det også vigtigt at have et godt kendskab til den unge, hvortil det nævnes, at det er vigtigt, at den unge har én person i hele overgangsfasen, som kan støtte, give råd og vejlede den unge, således at der hele tiden sker udvikling, og den unge sikres stabilitet i livet (ibid.:234,286). I forlængelse heraf bliver der i rapporten også lagt vægt på en koordineret indsats, der både inkluderer den unge og dennes familie eller øvrige

netværk i planlægningen om den unges overgangsfase. I denne planlægning skal der desuden være meget stort fokus på den unges behov og tryghed for overgangen (ibid.:235-236). Desuden understreges det i forhold til fleksibiliteten i tilbuddet, at tilstrækkelig med tid er en vigtig parametre i denne sag, idet unges problemer ikke forsvinder over natten (ibid.:288).

Imidlertid lader der til at være flere parametre, der sænker muligheden for at etablere et godt efterværn ifølge rapporten. I forlængelse af ovenstående er det ikke altid at det sociale system kan indfri meget tid, ressourcer og fleksibilitet i arbejdet med de unge. Her er det ofte de økonomiske rammer, der sætter en stopper for indfrielsen af et godt efterværn (ibid.:229). Desuden sættes der i rapporten fokus på en manglende forståelse mellem de instanser, der sommetider skal arbejde sammen for at sikre, at den unge kommer sikkert på vej i voksenlivet. Dette kan for eksempel udmønte sig i, at der er en manglende forståelse for den unges egentlige behov og en uklar ansvarsfordeling mellem hvilke instanser, der klarer hvilke opgaver (ibid.:12,218-220). I henhold til dette kan det også være en stor problematik, hvis de unge bliver mødt af en forvaltning eller system, der ikke har høje nok forventninger til dem. Her kan det være meget svært for de andre personer omkring den unge til at motivere dem til at tro på sig selv, hvis ikke systemet omkring dem tror på at de kan lykkedes (ibid.:228).

3. Metodeafsnit

Metodeafsnittet vil gøre det klart, hvilken metodeform jeg har benyttet og herunder hvorledes jeg har fået adgang til min empiri. Ligeledes vil det i afsnittet også blive uddybet, hvordan jeg har behandlet empirien inden den endelige analyse. Som afrunding vil jeg beskrive de teoretiske og analytiske overvejelser for specialet.

3.1. Det kvalitative interview

Ud fra de indledningsmæssige overvejelser og problemformuleringen står det klart, at jeg ønsker at komme i dybden af den forståelse, der lægger blandt professionelle på efterværnsområdet. Derfor ser jeg specielt brugen af det kvalitative interview som relevant. Lene Tanggaard og Svend Brinkmann fortæller, at interviewet er en samtale, hvor interviewerens får mulighed for at opnå konkret viden omkring specifikke individers forståelse af begivenheder, situationer eller fænomener i individets liv, hvorved interviewet altså giver adgang til individernes meninger, holdninger og oplevelser (ibid.:29-32). Idet jeg ønsker at undersøge professionelles forståelser omkring efterværn og de unge anses metoden yderst relevant. Dette skyldes, at tildelingen af efterværn er meget individorienteret, hvorfor jeg ser det kvalitative interview bedst egnet til at undersøge feltet, fordi jeg med denne metode sikrer, at jeg kan følge op på de spor som informanterne fortæller om. Dette kan være med til at give mig en dybere indsigt i deres forståelse og måske give andre nuancer til feltet, end hvad jeg selv havde overvejet.

Brug af kvantitativ metode kunne dog have givet en bredere forståelse omkring forskellige forståelser omkring efterværnsordningen. Dog som allerede pointeret er vurderingen og tildelingen af efterværn baseret på en meget individorienteret tilgang og følger ikke specifikke rammer ud over at sikre den unge en positiv trivsel og udvikling samt en glidende overgang til voksenlivet. Derfor vurderer jeg, at det vigtigste for dette speciale er de forskellige nuancer der lettest fremtræder ved ikke allerede forudindtaget svagkategorier, som det eksempelvis ville have været i en spørgeskemaundersøgelse. I forhold til en mulig metodekombination havde jeg i starten overvejet en lille kvantitative analyse, hvor jeg ville analysere hvilke efterværnstiltag, der blev benyttet oftest og hvorfor disse ansås særligt relevante i forhold til de unge. Grundet manglende ressourcer har jeg dog ikke undersøgt dette aspekt, men mere lagt vægt på den forståelse, der har været af de unge i det kommunale regi, og hvilke parametre de unge er blevet tildelt eller ikke tildelt efterværn på. Fordelen ved at kunne benytte metodekombinationen ville have været at have fået et større datasæt og derudover at kunne generalisere bredere ud og dermed give et bedre indblik i den forståelse af efterværnstilbuddet, der

lægger blandt de forskellige informanter. Eftersom jeg ikke anså dette for muligt med den tidsramme jeg havde til rådighed overvejede jeg derfor også fokusgruppeinterviews, men da det var svært at få nok informanter til at stille op til enkeltinterviewene vurderede jeg, at dette ikke var muligt. Dette ville ellers have givet mig mulighed for at undersøge, hvorledes fagfolk på området i fællesskab skaber en konstruktion af efterværnsordningen, som jeg dernæst kunne have sammenlignet med de enkeltinterviews, som jeg på forhånd havde truffet afgørelse om at ville udføre.

Idet formålet med specialet er at give en dybere indsigt i den forståelse der ligger af efterværnsordningen ses det også, at mit videnskabsteoretiske udgangspunkt er konstruktivistisk, fordi jeg ønsker at opnå viden omkring, og indblik i, hvordan de professionelle italesætter og forstår ordningen og de unge. Således vil det være muligt, ud fra deres udsagn, at undersøge hvilken forståelse der er af formålet med efterværnet, men også hvad det er for en forståelse, de unge bliver mødt med i et kommunalt perspektiv.

I forhold til interviewmetoden lægges der fra flere metodiske forskere vægt på vigtigheden af interaktionen mellem interviewer og informant, idet denne er afgørende for den viden, der opnås i interviewet (Tanggaard & Brinkmann, 2010:33; Kvale & Brinkmann, 2009:19-20). Jeg vil hertil nævne, at jeg så vidt muligt har forsøgt at forholde mig som en lyttende interviewer, da det er informanternes forståelser og erfaringer jeg har interesse i at vide noget mere om. Hermed har de under interviewet også haft mulighed for at forklare med deres egne ord, hvordan de opfatter og forstår feltet omhandlende efterværn. Derudover beretter Steiner Kvale og Svend Brinkmann også om det såkaldte asymmetriske magtforhold. Dette magtforhold foreskriver, at interviewsituationen ikke er en ligestillet samtale da forskeren styrer samtalen og bestemmer hvilke tematikker, der skal snakkes om, herunder også hvilke tematikker, der skal uddybes (Kvale & Brinkmann, 2009:19-20,50,51,72,143). For specialet ser jeg magtforholdet i forhold til, at jeg kun har givet informanterne den fornødne viden omkring projektet i den mail, der blev tilsendt kommunerne, hvilket fremgår af bilag 1.

Dog vil jeg pointerer, at jeg i starten af interviewene igen gjorde det klart for informanterne, hvad formålet var med interviewet; at jeg er interesseret i deres forståelse omkring efterværnsordningen. Dette gjorde jeg for at skabe en vished blandt informanterne i forhold til, hvad de kunne forvente af interviewet. Hertil vil jeg pointere, at mine informanter alle har været kommunale professionelle fagfolk, der har haft en vis relation til efterværnsordningen, og derfor sidder med væsentlig viden og forståelse omkring ordningen. Inden interviewets udførelse har informanterne dog haft mulighed for

at kunne stille spørgsmål, hvis de har været i tvivl om noget. Derudover har jeg heller ikke valgt at sende interviewspørgsmålene på forhånd til informanterne, fordi jeg har været interesseret i den viden og forståelse, der spontant opstår, når informanterne ikke kender til emnerne eller spørgsmålene på forhånd. De har blot kendt til det overordnede emne. Mine interviews har dermed karakter af faglig, faktuel viden og information frem for informanternes livsverden (Tanggaard & Brinkmann, 2010:31; Kvale & Brinkmann, 2009:17,41,171).

3.2. Informanterne

Dette afsnit vil tage udgangspunkt i, hvordan jeg er kommet i kontakt med informanterne og hvem de er.

Som det fremgår af det tidligere skrevne, undersøger jeg to nordjyske kommuners praksis omkring eftervænsordningen; herunder hvordan både ordningen og de unge forstås blandt de professionelle på feltet. Den ene kommune fik jeg kontakt til via mail, mens den anden først gennem telefon og dernæst mail. I mailen specificerede jeg, hvad formålet var med interviewet; at jeg er interesseret i at vide noget om deres vurderinger af de unge og erfaringer omkring eftervænsordningen. Ligeledes blev det gjort klart i mailen, at jeg forventede at interviewet vil tage omkring en time, hvilket fremgår af bilag 1. Af bilag 1 fremgår også, at jeg gør informanterne bekendte med, at jeg har til hensigt at anonymisere dem, hvis de vælger at stille op til et interview, hvorfor jeg også har valgt at anonymisere kommunernes navne til Kommune A og Kommune B. Anonymiseringen har jeg valgt, fordi specielt den ene kommune er organiseret således, at rådgiveren herfra vil være meget let at finde frem til, hvorfor anonymiseringen er valgt for at skåne informanterne.

Jeg vil pointere, at jeg ikke kun har at gøre med eftervænsrådgivere på området, men derudover også trækker på andre fagfolks forståelse omkring eftervænsordningen. Jeg har valgt at inddrage flere fagfolk end blot de personer, der sidder med vurderingen og tildelingen af eftervæns. Dette skyldes, at jeg syntes fire informanter var for lidt og derudover mener jeg, at andre fagfolks forståelser omkring ordningen og de unge kan være med til at bidrage til en større forståelse på området. Denne vil desuden være med til at vise, hvordan de unge tænkes inden for det kommunale system. Af informanter fremgår der fire eftervænsrådgivere, en leder, en arbejdsmarkedskonsulent og to kontaktpersoner i eftervænsordningen. Arbejdsmarkedskonsulenten anses væsentlig for specialets fokus, fordi hun i samarbejde med eftervænsrådgiverne kan være med til at styrke indsatsen om at få den unge i uddannelse eller arbejde. Ved at have flere forskellige informanter er det endda muligt at undersøge, hvilke ligheder og forskelle der kan være blandt fagfolkene på området. Disse ligheder

og forskelle vil derfor til en grænse blive inddrage i analysen og bidrager dermed med forskellige forståelser i forhold til ordningen. Informanterne er listet i tabellen nedenfor:

Tabel 1: Oversigt over informanternes anonymiserede nævne og profession

Profession	Navn
Efterværnsrådgiver	Christina
Efterværnsrådgiver	Lone
Efterværnsrådgiver	Nicolaj
Efterværnsrådgiver	Rikke
Leder	Michelle
Kontaktperson 1	Louise
Kontaktperson 2	Kathrine
Arbejdsmarkedskonsulent	Laura

3.3. Udførelsen af interviewene

Som allerede beskrevet tager specialets metodebrug udgangspunkt i enkeltinterviews. Kun et enkelt interview er blevet udført med to informanter, Louise og Kathrine, der selv ønskede at blive interviewet sammen. Overvejelserne omkring dette interview har primært været fokuseret på interaktionen mellem de to informanter og dennes betydning, for den viden dette har frembragt. Således var der flere tilfælde, hvor de enten afbrød eller bekræftede hinanden i det den anden sagde. I et vist omfang kan være problematisk, idet den første informant ikke får mulighed for at afslutte med egne ord, men at ordene bliver lagt en i munden af den anden. Jeg vil i forhold til dette interview dog sige, at det var mest bekræftende afbrydelser, hvorfor det mere fortæller noget om den forståelse, der er blandt de to i forhold til efterværnsordningen. Den viden jeg har fået ud af interviewet har dog modsat ikke været meget anderledes, end den viden der er frembragt under de andre interviews.

Interviewene er primært blevet udført på informanternes arbejdsplads, dog med undtagelse af et enkelt, der blev udført i informantens eget hjem, efter dennes ønske. Interviewene har derudover taget udgangspunkt i konkrete eksempler af unge, der er blevet tildelt eller ikke tildelt efterværn. Dette skyldes, at jeg med specialet ønsker at forstå vurderingen omkring efterværn, hvorfor jeg anså det vigtigt med konkrete eksempler på vurderingerne. Derfor bad rådgiverne om at medbringe eksempler

på disse til interviewet. Dette har været vigtigt både i forhold til hvilke parametre de unge er blevet vurderet egnet eller ikke egnet på, men også i forhold til den forståelse, der lægger af vurderingen.

Selvom jeg bad rådgiverne om at tage de sidste to eksempler med på unge, der både er tildelt efterværn og ikke, kan det umiddelbart siges, at der har været en vis selektion blandt sagerne. I interviewet med Lone havde hun medtaget en liste over alle de unge, hun har i efterværn, hvor hun til dels selekterede i forhold til forskellige eksempler på unge og vurderingen af deres mulige efterværn. I interviewet med Nicolaj fik jeg alle tre eksempler på unge, hvor han har tildelt efterværn og et eksempel på en ung, der ikke blev tildelt efterværn. Dette skyldes imidlertid, at det er de eneste tre han har i ordningen. I forhold til interviewet med Christina har det ikke været muligt at få eksempler på unge, der ikke er tildelt efterværn, fordi hun kun sidder med de unge, der er tildelt efterværn. Generelt kan dog siges om eksemplerne, at der er flere af hver slags, hvormed jeg har kunnet få en pejling om, hvad det er for nogle overvejelser, der bliver gjort, når vurderingen om efterværn skal træffes. Interviewene fremgår af bilag 4-11

3.4. Interviewguide

Interviewguiden brugt til dette speciale kan siges at være semistruktureret. Jeg har haft i alt seks tematikker, der har skullet hjælpe mig til at forstå de professionelles forståelser, vurderinger og erfaringer med ordningen. De seks tematikker er: *1. Hvad er efter din mening formålet med efterværn? 2. Hvilke faktorer vægtes og lægges til grund for din behandling af tildeling om efterværn? 3. Hvad vil du sige karakteriserer den gruppe af unge, der tildeles efterværn? 4. Hvad vil du sige karakteriserer den gruppe af unge, der ikke tildeles efterværn? 5. Synes du, at efterværnsordningen er det bedste og mest passende tilbud til de unge? 6. Hvordan vil du vurdere de organisatoriske rammer ift. dit arbejde med efterværn?* Under hver interviewtematik har jeg haft nogle forskellige underemner, som jeg har ønsket at komme ind omkring for at undersøge, hvorvidt disse emner spiller ind på vurderingen og forståelsen omkring ordningen. Interviewguiden fremgår af bilag 2.

Fordelen ved et semistruktureret interview er, at interviewet ikke behøvede at være en slavisk gennemgang af interviewguiden, hvorfor jeg har haft friheden til at kunne flyde med på de emner, som informanten selv kom ind omkring. Dette har været vigtigt, fordi det for informanten må have været anset vigtigt at fortælle, hvorfor interviewguiden har givet en frihed til at kunne springe rundt i spørgsmålene alt efter hvor interviewet bar henad. Alle spørgsmål har dog ikke været lige relevante for alle informanterne. Således har specielt den sidste tematik: *Hvordan vil du vurdere de organisatoriske rammer ift. dit arbejde med efterværn?* ikke været en tematik hos de fire informanter,

der ikke er rådgivere, da dette spørgsmål primært har omhandlet de personer, der konkret sidder med tildelingen og vurderingen af efterværnsordningen. Ligeledes har tematikken: *Hvilke faktorer vægtes og lægges til grund for din behandling af tildeling om efterværn?* heller ikke været et spørgsmål som jeg har kunnet stille de fire informanter, der ikke arbejder med tildelingen, men jeg har dog alligevel været omkring nogle af de underemner, der er under denne tematik som for eksempel hvad det er de synes, der skal ligge til grund for tildelingen, som specielt er noget som Laura og Michelle kommer ind omkring.

3.5. Transskribering og kodning

Til transskriptionen af interviewene har jeg gjort brug af computerprogrammet *Express Scribe Transcription Software*. Idet min problemstilling primært tager udgangspunkt i de professionelles forståelse og vurdering af ordningen har jeg valgt ikke at medtage informantens tonefald eller andre sproglige variationer, fordi jeg er mere interesseret i interviewenes meningsindhold. Derfor er udsagn som 'mm', 'hmm' og 'øh' samt kortere tænkepauser undladt med mindre de anses som relevante i forhold til meningen som for eksempel når udtrykkende forsøger at bekræfte eller afkræfte i en samtale.

Til kodningen af mit datamateriale har jeg valgt at benytte computerprogrammet Nvivo. Kodningens formål er at strukturere og give et overblik over interviewteksterne ud fra bestemte kategorier, ved at identificere og eventuelt sammenligne kontrasterne i interviewene (Tinggaard & Brinkmann, 2010:47; Kvale og Brinkmann, 2009:223,225). I relation til kodningen har jeg valgt at kode i fem tematikker, der overordnet kan siges at hænge sammen med det teoriapparat som jeg senere vil beskrive i dette afsnit. De seks kodninger er henholdsvis: *1. formålet med efterværnsordningen, 2. tilknytning til forældre, skole og venner, 3. forpligtigelse, 4. engagement og 5. overbevisning*. Kodningen fremgår af bilag 3. Jeg startede først ud med nogle andre kodninger, men efter lidt tid og gennemlæsning af mit materiale besluttede jeg, at den bedste måde at præsentere empirien på i forhold til en kriminologisk vinkling ville være at vise forståelsen i forhold til den teoretiske ramme, herunder de teoretiske begreber. Jeg har således primært arbejdet ud fra en induktiv tilgang med fokus på, hvad der har været interessant i empirien og dernæst valgt, hvordan den bedst muligt kan præsenteres. Selvom jeg skriver induktiv tilgang til projektet kan jeg dog ikke fratage min teoretiske forståelsesramme som i mindre grad har haft indflydelse på det syn der lægges ned over empirien. Dog har den primære arbejdsgang fortsat været at dykke ned i informanterne fandt interessante og dernæst set, hvorledes dette spiller sammen med de teoretiske begreber.

3.6. Kvalitative vurderingskriterier

Ifølge Svend Brinkmann kan kvalitative undersøgelser vurderes ud fra to kriterier: gyldighed og pålidelighed (Brinkmann, 2012:86). Gyldigheden fortæller noget om, hvorvidt man undersøger det, man regner med. Hertil skriver Brinkmann, at der er tre forskellige måder, at sikre gyldighed for sit projekt: 1. selvforståelse som fortolkningskontekst, 2. kritisk commonsense-forståelse som fortolkningskontekst og 3. teoretisk forståelse som fortolkningskontekst (ibid.:86-88). For dette speciale gør jeg brug af den tredje mulighed, den teoretiske forståelse som fortolkningskontekst til at verificere min analyse og de resultater jeg kommer frem til. Projektet vil blive verificeret ud fra en overensstemmelse mellem problemformulering og konklusion, altså en sikring af, at det jeg ønsker at undersøge, også reelt set er, hvad jeg undersøger. Derudover vil jeg benytte social bond theory til at undersøge, hvad det er for parametre, der lægger til grund for de professionelles forståelser af de unge og herunder tildelingen af efterværn. Disse forståelser vil senere i diskussionen blive relateret til resultaterne fra tidligere forskningsviden, hvormed jeg vil være i stand til at se, hvilke ligheder og forskelle der er mellem min analyse og det andre tidligere har fundet frem til. Herudover vil jeg endvidere drage paralleller mellem den viden der frembringes i dette projekt til allerede eksisterende viden på området, hvortil den fortolkning jeg kommer med i projektet også vil kunne sættes op mod den allerede eksisterende viden om feltet (ibid.:90).

Pålidelighed omhandler, hvorvidt andre forskere vil være i stand til at komme frem til samme resultat ved at bruge samme metodeform (ibid.86). Derfor anses dette metodeafsnit at være meget vigtigt, da det fortæller hvilke skridt der er taget i processen for at frembringe den viden der bliver tillkendegjort i analysen, som dermed kan anses altafgørende for at andre forskere ligeledes vil kunne gennemgå samme proces.

3.7. Teoretiske overvejelser

Den teoretiske ramme for dette speciale er Travis Hirschis social bond theory. Valget af teori er endt her, fordi den lægger vægt på nogle af de samme elementer som ICS-modellen også lægger vægt på. Hermed ønsker jeg at undersøge, hvorledes de forståelser der lægger blandt de professionelle af ordningen også kan spille ind i forhold til et kriminologisk perspektiv og muligvis se, hvorledes ordningen kan anskues som et kriminalpræventivt virkemiddel.

3.8. Analyseopbygning

Som jeg allerede har beskrevet vil analysen tage afsæt i de fem tematikker, der er kodet efter. Disse er henholdsvis: *1. formålet med efterværnsordningen, 2. tilknytning til forældre, skole og venner, 3. forpligtigelse, 4. engagement og 5. overbevisning*. Jeg har valgt at inddele analysen efter disse tematikker, fordi de i første omgang giver en god præsentation af mit datamateriale, men derudover passer de sidste fire tematikker ind i den teoretiske rammeforståelse, som jeg har valgt for dette projekt, hvorfor det virker logisk at analysere ud fra disse. Dermed sikrer jeg også, at jeg får vist læseren, at forskningsfeltet kan anskues ud fra et kriminologisk synspunkt, idet teorien hele tiden aktivt vil være i brug, da denne indgår i selve analyseinddelingen. Analysedelene som hver især vil blive opsummeret og kort sammenlignet, vil også lede ned til diskussionen, hvor hovedpointerne vil blive taget op i forhold til allerede eksisterende litteratur, men også i forhold til hvilke problematikker, der ses ud fra den givne empiri.

4. Teoriafsnit

Afsnittet vil tage udgangspunkt i Travis Hirschi's social bond theory fra bogen "Causes of Delinquency" fra 1969, dog her i nyere udgave fra 2002. Indledningsvist vil jeg påpege, at social bond theory i dette speciale vil blive brugt i en bredere ramme, end den som teorien er indskrevet i, idet jeg ligeledes ønsker at bruge den i forhold til at adressere sociale problematikker, som de unge kan være i risiko for. Dette skyldes, at målgruppen kun til dels kan siges at være i øget risiko for kriminalitet. Dog kæmper målgruppen på mange andre områder med at blive ligestillet med deres jævnaldrende, hvorfor teorien også vil blive brugt til at adressere disse sociale problematikker. Derfor ønsker jeg at undersøge, hvorledes teorien kan anskues i efterværnregi ud fra den forståelse, der ligger blandt de professionelle.

Modsat mange andre kriminologiske teorier har social bond theory fokus på, hvorfor individet ikke vælger at begå kriminalitet (Hirschi, 2002:10). Ifølge Hirschi begår individet ikke kriminalitet grundet dets sociale bånd til samfundet. Disse bånd kan inddeles i fire begreber, henholdsvis *tilknytning* (attachment), *forpligtigelse* (commitment), *engagement* (involvement) og *overbevisning* (belief), som vil blive yderligere beskrevet nedenfor. Hirschi beskriver, at når et individ begår en kriminel handling, så har individet overvejet, hvad der er at vinde og hvad der er at tabe ved handlingen. Hvis individet har stærke bånd til samfundet gennem for eksempel ikke-kriminelle venner, et godt arbejde eller et godt rygte vil der være meget at miste for individet ved at begå den kriminelle handling, idet en mulig konsekvens af handlingen kan være eksklusion fra det fællesskab, individet er en del af. Omvendt hvis individet har svage eller ødelagte bånd til samfundet vil individet være mere tilbøjelig og i øget risiko for at begå kriminalitet, fordi der ikke er nogen bånd til samfundet, der er at tabe og modvirke lysten til at begå handlingen. Dette betyder dog ikke, at individet definitivt vil afvige eller begå kriminalitet, hvis båndene til samfundet er svage, men blot at vedkommendes risiko for dette er højere end hos individer, hvis bånd til samfundet er stærke (ibid.:16,28-29). Hirschi lægger således vægt på individets sociale bånd til samfundet som essentielle i forhold til, hvorfor individet ikke begår kriminalitet. Betoningen af de enkeltes bånd til samfundet funderes i teoriens menneskesyn, idet teorien anskuer individet som værende moralsk, der har internaliseret samfundets normer og regler, som må antages at være delt af flertallet i samfundet. Individet er eller har altså været en del af det konventionelle samfund og dennes normer og regler. Dette betyder imidlertid at overtræde samfundets regler anses at være at modsætte sig andres ønsker og forventninger, hvilket betyder, at individet ikke tillægger andres ønsker, forventninger og meninger betydning. Herved kan individet ikke siges at være bundet af samfundet, hvorfor individet

anses som fri til at kunne afvige (ibid.:18). Inden beskrivelsen af de fire begreber skal det pointeres, at begreberne overlapper og komplementerer hinanden på flere punkter.

4.1. Tilknytning

Tilknytning beskriver hvorvidt et individ tillægger andre personers meninger og ønsker betydning. Hvis individet ikke opnår anerkendelse eller føler en vis tilknytning til andre mennesker, øges risikoen for kriminalitet, da det kriminelle miljø kan erstatte anerkendelsen fra konventionelle personer (Hirschi, 2002:83-84). Hirschi lægger primært vægt på tre tilknytningsformer: *tilknytning til forældrene, tilknytning til skole og tilknytning til jævnaldrende*.

Tilknytningen til forældrene anses som en af de vigtigste, idet det er i denne relation, at den primære socialisering og internalisering af normer finder sted. Hirschi lægger således vægt på, at båndet af kærlighed til forældrene eller andre konventionelle personer kan fungere som en afskrækkende faktor i forhold til kriminalitet. Dette skyldes, at individet vil tage disse personers meninger til overvejelse, når individet påtænker en kriminel handling (ibid.:83). Dermed hvis det emotionelle bånd er svækket eller ikke-eksisterende mellem individet og konventionelle andre vil individet ikke lære at have respekt for moralske regler, ifølge teorien (ibid.:86). Dette betyder dog ikke, at individer med stærke bånd til konventionelle andre ikke kan begå kriminalitet. Her vil individet dog forsøge at skjule den kriminelle handling og forsøge at undgå at blive opdaget, hvorimod den ikke-tilknyttede person ikke behøver at overveje handlingens konsekvenser i samme grad som det tilknyttede individ (ibid.:83). Samme tilfælde gør sig gældende for det barn, der er såkaldt "uden en familie" forstået på den måde, at barnets forældre af en eller flere årsager ikke er omkring barnet til at overvåge det. Hermed vil der opstå en frihed hos barnet til at kunne begå kriminalitet, idet barnet ikke føler at den kriminelle handling vil bringe fortvivlelse til sin familie, fordi båndene her allerede er svækket (ibid.).

Selvom de fleste kriminelle handlinger sker uden for hjemmet har det barn, der føler sig meget tilknyttet sine forældre lavere risiko for at ende ud i kriminalitet end det barn, der føler sig mindre tilknyttet. Dette skyldes, at det tilknyttede barn mentalt vil have forældrene til stede, når der skal tages beslutning om en kriminel handling (ibid.:88). Dette betyder ligeledes, at hvis barnet ikke vægter eller lægger nogen tanker i retningens af forældrenes reaktion på handlingen vil barnet være frit stillet til at kunne begå kriminalitet (ibid.). Hermed jo mere barnet deler og inddrager sine forældre i sin hverdag, des mere vil barnet være vant til at få forældrenes meninger at vide omkring dets aktiviteter og jo mindre vil sandsynligheden være for at barnet begår kriminalitet (ibid.:83,89-90). Dette skal

specielt ses relevant i forhold til, at der i analysen er at gøre med unge, der har været anbragt store dele af deres liv, hvorfor det ikke kan forventes, at de har et stærkt bånd til en bestemt konventionel voksen.

Hirschi inddeler endvidere forældre i *konventionelle forældre* og *ukonventionelle forældre*. De konventionelle forældre kan siges at have samme norm- og værdisæt som resten af samfundet, mens de ukonventionelle forældre, de som ikke deler samfundets norm- og værdisæt. Dette kunne eksempelvis være forældre der er kriminelle (ibid.:94-95). En stærk tilknytning til ukonventionelle forældre anses problematisk, idet barnet vil tillære sig forældrenes afvigende position eller adfærd gennem den primære socialisering. Børn af ukonventionelle forældre er, ifølge Hirschi, oftest i højere risiko for selv at ende ud som kriminelle, idet både tilknytning til forældrene samt ingen tilknytning til forældrene vil betyde, at barnet er fri til at kunne begå kriminalitet uden yderligere tanker på konsekvenserne (ibid.:94-95). Social bond theory tillægger betydningen af forholdet til forældrene meget stor betydning, idet en svag eller ikke-eksisterende tilknytning til disse anses som direkte forbundet med en kriminel løbebane, fordi det ikke-tilknyttede barn ikke behøver at overveje konsekvenserne af dets handlinger i relation til forældrene (ibid.:98). Hertil tager jeg dog forbehold, idet jeg blot antager at forholdet er vigtigt i relation til en øget risiko for at ende ud i en kriminel løbebane med en svag eller ikke-eksisterende tilknytning til forældrene.

I forhold til *tilknytning til skole* beskriver Hirschi denne som en konventionel institution, der for så vidt kan kræve individets tilknytning, forpligtigelse og engagement. Hvis dette lykkedes vil individet overgå til voksenlivet med et minimum af kriminel aktivitet (ibid.:110). Hirschi lægger denne forbindelse meget vægt på de samfundsmæssige klasser, hvor skolen anses som en institution indrettet efter middelklassens standarder (ibid.). Hertil uddyber han, at skolen oftest er indrettet efter at straffe de urolige og uambitiøse, mens der belønnes for såkaldte akademiske kompetencer (ibid.:110,112-113). Herved kan skolen for de unge, der ikke besidder de kompetencer der vægtes i skolen, beskrives som ubehagelig, nedværdigende og demoraliserende mens skolen, hos de børn der besidder de akademiske kompetencer, kan anses som et sted hvor potentiel præstation og tilfredsstillelse kan finde sted (ibid.:110-111,115). Således vil oplevelsen af skolen hos de børn, der klarer sig godt, være positiv, hvortil de derudover vil have mindre risiko for at begå kriminalitet, mens det omvendte er gældende for de unge, der oplever skolen negativt (ibid.115).

Evner og præstation samt det at begå kriminalitet er dermed relateret til skolen, som en af de vigtigste institutioner for den unge, idet den er med til den sekundære socialisering og derudover er

en af de institutioner, hvori den unge bruger mest af sin tid (ibid.:120). Det skal dog endnu engang pointeres, at blot fordi en ung er mindre bemidlet betyder det dog ikke, at vedkommende afviger på dette grundlag. Dog i et system, hvor der belønnes for kompetencer og straffes for manglende kan dette medføre, at den unges bånd til samfundet svækkes, fordi den unges andre kompetencer ikke anerkendes (ibid.:112-113). Hertil kan det knyttes, at idet den unges andre kompetencer gemmes væk mister den unge ligeledes motivationen og lysten til at gå i skole, hvorfor den unge er i større risiko for at ende ud i en kriminel løbebane (ibid.:123,125,127,132). I forlængelse heraf er det væsentligt at pointere, at idet skolen er en af de vigtigste institutioner, fordi den anses som bærer af social mobilitet, er det derudover også en institution, der har betydning for, hvorvidt barnet kan indordne sig under den konventionelle orden. Hertil vil jeg dog pointere, at teorien er udformet i en amerikansk kontekst, hvorfor de sociale skel formentlig ikke vil være af samme betydning i Danmark som i USA.

I forhold til *tilknytning til venner og jævnaldrende* beskriver Hirschi, at individet oftest finder sammen med andre individer, vedkommende selv ligner. Dermed fremhæver Hirschi, at den enkeltes vennekreds afspejler den type af mennesker, som individet kan associere og identificere sig med (ibid.:136-137). Hertil beskriver Hirschi, at kriminelle oftere har en større tilknytning til deres venner/jævnaldrende end deres forældre sammenlignet med ikke-kriminelle. Dette hænger umiddelbart sammen med, at at kriminelle oftest ikke har den største tilknytning til konventionelle andre, hvorfor individet anses frit til at kunne begå kriminalitet (ibid.:140-141,157). Således vil nye fællesskaber ligeledes være i stand til at kunne trække individet i anden retning og dermed også ud af en kriminel løbebane.

4.2. Forpligtigelse

Forpligtigelse skal ses i forhold til konventionelle handlingslinjer eller aktiviteter, hvori individet kan investere tid, energi og sig selv, hvormed disse er ting, som individet står til at miste, hvis vedkommende begår kriminalitet. Forpligtigelse skal endvidere ses i relation til samfundets institutioner og den sociale kontrol, idet det forpligtigede individ er motiveret til at opnå eller stræbe efter de konventionelle mål samfundet har sat herfor. Hvis individet ikke er motiveret for at opnå de samfundsmæssige mål vil individet være frit stillet til at kunne begå kriminalitet uden at tænke på følgerne heraf (Hirschi, 2002:162-163). Nogle af de konventionelle aktiviteter hvori individet kan investere tid, energi og sig selv kan eksempelvis være uddannelse, arbejde eller familie (ægteskab), der alle anses at mindske individets motivation for at begå kriminalitet, da vedkommende har noget at miste i forhold til for eksempel anseelse og tillid (Downes & Rock, 2011:224-225). Det at være

dedikeret til konventionelle aktiviteter anses derfor meget vigtige i forhold til, hvorvidt individet er motiveret til at begå kriminalitet (Hirschi, 2002:178-179). Hirschi inddeler forpligtigelse i tre karrierelinjer: overgangen til voksenstatus, forpligtigelse til uddannelse og forpligtigelse til arbejde, som alle kan anses som dele, hvori individet kan opnå en øget eller mindske risiko til kriminalitet (ibid.:163).

Overgangen til voksenstatus beskriver ideelt set, at individet tager en uddannelse, finder et arbejde og den vej igennem opnår voksenstatus, idet individet har opnået en vis forpligtelse og sociale bånd til samfundet gennem først uddannelse og dernæst tilknytning til arbejde (ibid.). Hermed vil risikoen for at begå kriminalitet være mindsket. Dog sætter Hirschi fokus på, at hvis dette ikke sker, som eksempelvis hvis individet får en uddannelse men ikke finder et arbejde vil individet anses voksen, idet individet har en uddannelse, men anses som et barn, fordi det endnu ikke er på arbejdsmarkedet og vil dermed ikke opnå fuld voksenstatus (ibid.). Individet vil ifølge Hirschi ikke være nyttet til bestemte konventionelle handlingslinjer, uddannelse og arbejde, hvorfor det kan anses at være i øget risiko for at begå kriminalitet, fordi der ikke er nogen forhold, der binder individet til samfundet (ibid.:164). Forpligtigelse i uddannelse beskriver vigtigheden af, at individet forpligter sig til uddannelse, da dette ifølge Hirschi vil mindske risikoen for kriminalitet forstået på den måde, at individet har investeret tid, energi og sig selv i konventionelle aktiviteter (ibid.:178). Mister individet således sin motivation for at opnå konventionelle mål er individet i øget risiko for at begå kriminalitet (ibid.:179).

4.3. Engagement

Engagement kan ses i forlængelse af forpligtigelse, idet engagement omhandler hvor meget tid individet har til at kunne begå potentiel kriminalitet. Er individet meget engageret i konventionelle aktiviteter, som for eksempel skole/uddannelse, fritidsinteresser eller lignende vil dette efterlade lidt tid til, at individet vil begå kriminalitet, hvorfor risikoen herfor er mindsket (Downes & Rock, 2011:225, Hirschi, 2002:187,190). Hertil er det dog væsentligt at pointere, at Hirschi lægger vægt på, at kriminalitet dog ikke er en aktivitet, der tager meget tid at begå, hvorfor selv et meget engageret individ i konventionelle aktiviteter vil kunne blive udsat for mulige kriminelle løbebaner, hvorfor han forklarer at begrebet kun i mindre omfang er interessant (Hirschi, 2002:190). Dog må begrebet alligevel siges at kunne have en vis betydning, idet hvis individet er meget engageret i konventionelle tiltag, vil dets bånd til samfundet også have en vis styrke. Hermed vil individet ikke have et ønske eller vilje til at afvige grundet de ting individet har at miste. Hirschi lægger vægt på, at hvis individet

har for meget frihed, hvor det ikke ved, hvad det skal lave øges risikoen for at begå kriminalitet, om ikke andet så for spændingens skyld (ibid.:192-194).

4.4. Overbevisning

Dette begreb lægger vægt på, at samfundet har visse normer og værdier, som bliver delt af størstedelen af samfundet. Hvis ikke individet deler samme norm- og værdisæt som det resterende samfund anses individet frit stillet til at kunne begå kriminalitet (Hirschi, 2002:197-198). Altså er der en manglende internalisering af de samfundsmæssige normer, som eksempelvis kan skyldes en manglende tilknytning til konventionelle forældre eller forpligtigelse over for uddannelse (ibid.:197-200).

5. Analyse

Analysen vil blive struktureret ud fra i alt fem tematikker, der henholdsvis er: 1. *formålet med efterværnsordningen*, 2. *tilknytning til forældre, skole og venner*, 3. *forpligtigelse*, 4. *engagement* og 5. *overbevisning*. Afsnittene er inddelt i underafsnit, der hver især har til formål at bidrage med en større viden omkring og indsigt i de professionelles forståelser af efterværnsordningen. Herunder også hvilke unge der vurderes egnet eller ikke egnet til ordningen. Det skal understreges, at andre professionelle kan have en anden forståelse omkring formålet med efterværnsordningen, hvorfor den forståelse som udledes i denne analyse udelukkende hersker blandt de professionelle, som er specialets informanter. Jeg har valgt primært at inddele analysen efter de teoretiske begreber, med en undtagelse, fordi jeg ønsker at vise hvordan social bond theory kan bidrage med en kriminalpræventiv forståelse i forhold til efterværnsordningen. Analysen vil til sidst blive opsamlet i opsummeringen, der lægger vægt på de væsentligste dele og hovedpointer i analysen, hvoraf nogle af disse vil blive taget med videre i diskussionen.

5.1. Formålet med efterværnsordningen

Dette afsnit har til formål at præcisere den forståelse, der er at finde blandt de professionelle omkring formålet med efterværnsordningen. Afsnittet tager således ikke udgangspunkt i et bestemt teoretisk begreb, men bidrager med indsigt i de professionelles forståelser af, hvad der har betydning for hvilke unge, der vurderes egnet og ikke egnet til efterværnsordningen.

Christina fortæller om tildelingen af efterværn, at denne vurderes på baggrund af, hvorvidt der er fare for, at den unges positive trivsel og udvikling inden det 18. år vil falde til jorden, hvis støtten stopper (Bilag 4, s.21). Samme overvejelser gør sig gældende hos Lone, der fortæller, at vurderingen baseres på mange forskellige parametre, som eksempelvis hvilken udvikling de unge er i og hvorvidt der er risiko for, at deres skolegang ødelægges, hvis støtten falder fra (Bilag 8, s.4). Rikke beskriver endvidere, at vurderingen bør tage udgangspunkt i, hvorvidt den har afgørende betydning for den unges trivsel og udvikling (Bilag 11, s.16). Hermed udledes en erkendelse af, at efterværn primært bør tildeles på baggrund af, at det vil komme til at gå den unge rigtig dårligt videre hen, hvis ikke denne støttes til en glidende overgang. Disse udtalelser peger således i retning af en erkendelse af de unges situation, som nogen med ringere forudsætninger end andre jævnaldrende. Dette vurderes på baggrund af de valgte ord, som *fare for risiko for* og *afgørende betydning for* at sikre den unges trivsel ikke falder til jorden hvis støtten stopper. Disse udtalelser peger dog umiddelbart ikke hen imod

sociale bånd som relevante i forhold til at sikre, at de unge kommer i en positiv trivsel eller udvikling. Dette er dog noget jeg vil gå i dybden med senere under de teoretiske begreber.

Det skal i forlængelse af den unges positive trivsel og udvikling pointeres, at Christina lægger vægt på vigtigheden af stabilitet i tilbuddet og efterværnsarbejdet for den unge, da dette ifølge hende fordrer, at de kan koncentrere sig om at tage en uddannelse eller tillære sig nye vaner, som de kan have brug for i det selvstændige voksenliv. Dette er også noget Lone bakker op omkring, idet hun beskriver, at efterværnsindsatsen kan sikre, "(...) at de unge forbliver i et udviklende miljø og giver dem tid til at modnes ind i en selvstændig voksentilværelse." (Bilag 9). Den unges trivsel og udvikling, uddannelse og stabilitet er altså elementer, som kan vurderes at have indflydelse på vurderingen om efterværn, fordi disse elementer ifølge informanterne øger muligheden for en bedre overgang til voksenlivet. Udtalelserne viser ikke, at de ovennævnte informanter har fokus på sociale bånd til samfundet som vigtigt i forhold til denne stabilitet. Dog kan det tilføjes, at disse bånd er relevante i den forstand, at eksempelvis en god tilknytning til en primær person eller forpligtigelse hos den unge til eksempelvis uddannelse kan skabe stabilitet omkring den unge og dermed sikre en glidende overgang ind i voksenlivet. Sociale bånd kan således udledes at være essentiel i forhold til den unges stabilitet.

I forhold til den unges situation udledes der af empirien en tendens til erkendelse af, at de unge vurderes at have færre forudsætninger for en glidende overgang til voksenlivet end andre jævnaldrende. Dette vurderes ud fra, at Rikke karakteriserer målgruppen som umoden, hvortil hun uddyber at de ofte har brug for mere tid til at modnes og dermed kan ses som forsinket i deres udvikling (Bilag 11, s.3). Hen af lignende forståelse vurderes at findes hos Lone, der karakteriserer de unge som sort/hvid-seende med manglende refleksioner i forhold til at kunne se egne vanskeligheder og eget ansvar i egne konflikter (Bilag 8, s.15; Bilag 9). Ydermere beskriver Kathrine også de unge, som nogle der grundet deres opvækst er sårbare, hvorfor det er vigtigt at kunne sikre, at de unge kommer sikkert videre (Bilag 5, s.11).

Synet på de unge kan dermed anskues overordnet at være en erkendelse af, at de unge, grundet deres opvækstvilkår og forudsætninger, ikke er ligestillet med andre jævnaldrende eller ikke anses at være samme sted i deres liv og udvikling som disse. At de unge imidlertid ifølge Rikke vurderes som umodne og af Lone som sort/hvid-seende med manglende refleksion over egne handlinger, kan vurderes problematisk i forhold til *forpligtigelse* og *engagement*. Dette skyldes, at ifølge forpligtigelse vil overgangen til voksenstatus forlænges. Dette kan imidlertid have indvirkning på

den unges engagement, idet hvis den unge ikke formår at påbegynde en uddannelse eller deltage i andre konventionelle aktiviteter risikeres det at de forsøger at slå tiden ihjel, hvormed kriminel aktivitet er en potentiel mulighed. Hermed kan de unge altså vurderes at være i risiko for kriminalitet ud fra den forståelse, der ligger blandt de førnævnte professionelle. Hertil skal det også pointeres, at idet målgruppen anses som nogle med større problematikker end andre jævnaldrende, herunder sårbare, kan det ikke forventes, at alle unge i ordningen vil være i stand til at kunne varetage en uddannelse. I denne forbindelse vil det dermed være relevant at sikre, at de unge har andet de muligvis kan tage sig til, således de ikke finder kriminalitet attraktiv og deres tid bliver brugt mere i forhold til konventionelle aktiviteter.

Hermed ses altså et fokus på positiv trivsel og udvikling som essentielle parametre for tildelingen af efterværn. Ligeledes ses også, at stabiliteten hos den unges indsats vurderes at være vigtig for at kunne skabe en positiv trivsel og udvikling. Afsnittet vidner derudover med en forståelse af de unge, som nogle med ringere forudsætninger for at få en god overgang til voksenlivet end andre jævnaldrende

5.2. Tilknytning

Dette analyseafsnit omhandler det teoretiske begreb, *tilknytning*. Som det blev gjort tydeligt i teoriafsnittet lægger social bond theory vægt på tre tilknytningsformer, hvorfor jeg har valgt at inddele afsnittet i disse. Således har jeg tre hovedafsnit: *tilknytning til forældre*, *tilknytning til skole* og *tilknytning til jævnaldrende*, hvor jeg under hver del vil komme ind på både vigtige elementer i empirien og teorien.

5.2.1. Tilknytning til forældre

Dette afsnit sætter fokus på hvorledes tilknytningen til forældre, biologiske såvel som pleje, indgår i vurderingen om efterværn, samt hvilken rolle forældrene tillægges. Det skal hertil understreges, at jeg kun undersøger disse to aspekter, forældre og plejeforældre, fordi det er de eksempler informanterne selv giver. Dog kunne en tilknytning til andre betydningsfulde personer i den unges liv også have betydning for, hvorvidt den unge ville have en god tilknytning til. Dette kunne eksempelvis være en pædagog, hvis den unge har været anbragt. Afsnittet tager udgangspunkt i den teoretiske distinktion mellem konventionelle og ukonventionelle forældre.

Christina fortæller, at inddragelse af forældre kun sker, hvis den unge selv ønsker det og derudover med vurdering af, hvorvidt forældrene kan ses som en ressource for den unge. Hertil fortæller hun yderligere, at nogle unge kan have ressourcestærke forældre, hvorfor det kan ses som en ressource

for den unge, at få forældrene til at støtte og bakke op omkring indsatsen. Hermed ikke sagt, at ressourcesvage forældre ikke kan bakke op, men der kan i dette tilfælde være andre komplikationer ved denne opbakning i forhold til de ressourcestærke forældre (Bilag 4, s. 4, 11). Dette skal forstås ifølge Lone på den måde, at forældrene i et lang stræk af den unges liv ikke har været gode for dem (Bilag 8, s.14). Denne vurdering mellem ressourcestærke forældre og ressourcesvage forældre anses dog ifølge Rikke meget unuanceret, idet hun fortæller, at hun har unge, hvor forældrene *i visse situationer* er en stor ressource for den unge og i andre situationer ikke er. Dette kommer an på forældrenes egne begrænsninger i forhold til de erfaringer, de har draget gennem deres liv. Rikke fortæller i denne forbindelse om en pige i efterværn, hvis mor langt hen af vejen kan anses som en ressource i at bakke op omkring pigen. Dog fortæller Rikke, at moren i nogle situationer glemmer at se på den positive udvikling, som pigen gennemgår, fordi morens tidligere erfaringer med systemet har lært hende at fokusere på det negative (Bilag 11, s.9).

Der kan således udledes af ovenstående udsagn en forståelse af, at en eventuel inddragelse af forældrene kan være en vanskelig vurdering, men som i sidste ende vil komme an på, hvorvidt den unge selv ønsker denne inddragelse. At vurderingen omkring forældrene både kan begå sig på positive og negative overvejelser kan dermed siges at lede tanker imod overvejelser om, hvorvidt forældrene kan ansues som konventionelle eller ikke konventionelle forældre. Dette vil være en pointe jeg vender tilbage til senere.

5.2.1.1. En positiv tilknytning

Rikke fortæller yderligere omkring pigen ovenfor, at inddragelse af moren primært anses som positivt, idet moren og datteren har et rigtigt tæt forhold (Rikke, s.9). Hvor Rikke betoner det tætte forhold mellem mor og datter, så vil social bond theory i stedet fokusere på tilknytningen til de konventionelle forældre, da en god tilknytning kan forhindre den unge i at havne i kriminalitet, idet andres meninger tillægges en betydning. Rikke udtrykker dog ikke en forståelse af, at pigen er i fare for kriminalitet, men da pigen er en del af efterværnsordningen kan det udledes, at hun har nogle problematikker, som kan vanskeliggøre en positiv overgang til voksenlivet som kan øge risikoen for sociale problematikker. Her kan relationen til moren sikre en vis stabilitet i pigens overgang til voksenlivet grundet det tætte forhold og gode tilknytning.

Lignende tilfælde fortæller Nicolaj om, hvor han har en pige, der har svært ved at mentalisere samt at se sin egen rolle i konflikter og forstå konsekvenserne af hendes handlinger. Her arbejdes der på, i samarbejde med en kontaktperson, at det er okay nogle gange at tage fejl, hvortil Nicolaj anser pigens

mor som en mulig støtte i denne træning (Bilag 10, s.:2-3,12). Således vurderes det, at forholdet mellem mor og datter i begge tilfælde er positive og et udtryk for tilknytning, hvortil den godt relation kan være med til at øge pigernes bånd til samfundet, og derved mindske deres risiko ved at havne i kriminalitet eller andre sociale problematikker. Hertil er det væsentligt at pointere, at tilknytningen til forældrene jf. social bond theory er meget væsentlig, fordi denne fortæller noget om, hvorvidt de unge deler deres mentale liv med forældrene. Dette skal forstås i relation til vigtigheden af at være vant til at sætte pris på andres meninger omkring de aktiviteter den unge foretager sig. Hvis dette er tilfældet, vil barnet være mindre sandsynligt til at begå kriminalitet, fordi de ikke ønsker at skuffe forældrene.

Ud over de biologiske forældre pointerer Christina også, at for de unge, der inden det 18. år har været anbragt i en plejefamilie kan denne ligeledes fungere som en støtte, idet hun beskriver plejefamilierne som en *kæmpe ressource* for de unge i efterværnsregi. Plejefamilien kan give den unge ro og stabilitet til at sikre videre trivsel og sikre gennemførelse af en ungdomsuddannelse, således den unge på dette plan står meget bedre (Bilag 4, s.13). Hvad Christina umiddelbart ikke har fokus på er, at en god tilknytning til en forældre er vigtig for at kunne skabe denne ro og stabilitet omkring den unge. Derudover får den unge gennem sin tilknytning til plejefamilien styrket sine sociale bånd til samfundet, hvormed der vil være ro omkring den unge til at kunne tage en uddannelse.

I denne forbindelse fortæller Lone om Sofus, der er rigtigt godt anbragt hos en plejefar, hvortil plejefaren er med til at sikre en vis stabilitet i Sofus' liv. Sofus har tidligere erfaringer med kriminalitet, hvorfor Lone specielt vurderer at det gode forhold mellem plejefar og Sofus er essentielt for at sikre Sofus en god trivsel i voksenlivet. Lone fortæller blandt andet, at Sofus anser plejefaren som sin rigtige far og derudover giver plejefaren mulighed for, at "*(...) få ham justeret mere og mere ind, [gjort ham] mere moden og han kommer på en arbejdsplads, hvor der er helt almindelige andre mennesker, voksne mennesker, der tager ansvar, så kan man jo håbe på, at han nok skal få ændret sig.*" (Bilag 8, ll.314-316). Citatet illustrere en forståelse hos Lone af, at det tætte forhold mellem plejefar og Sofus kan sikre trivsel og stabilitet for Sofus, hvis han fortsat forbliver i anbringelsen. Derudover kan det udledes af citatet, at tilknytningen mellem plejefar og Sofus er ekstrem vigtig. Dette vurderes på baggrund af, at Sofus anser hans plejefar som sin rigtige far, hvorfor plejefarens meninger alt andet lige har en betydning for Sofus. At der er en god tilknytning til plejefaren kan udledes at have stor betydning i forhold til mindre risiko for at Sofus vil ende ud i kriminalitet igen. Dette skyldes, at det emotionelle bånd, der alt andet lige er mellem de to gør, at Sofus skal vurdere risikoen for at tabe anseelse hos plejefaren, hvis han vælger at begå en kriminel handling og bliver

taget heri. At Lone benytter sætningen: *justeret ham mere ind* vidner endvidere om en forståelse af muligheden for, at få ham til at tage en uddannelse og søge væk fra det kriminelle miljø (Bilag 8, s.9). Hertil har hun dog ikke fokus på, at båndet mellem de to både sikrer stabiliteten omkring Sofus, men derudover også sikrer at Sofus kan blive motiveret til at søge konventionelle målsætninger, eksempelvis uddannelse. Dette kan netop knyttes til, at Sofus tillægger og bekymrer sig mere om plejefarens meninger, hvormed det må antages, at plejefaren mentalt er til stede hos Sofus, når den kriminelle mulighed opstår. Sofus kan gennem tilknytningen til plejefaren endvidere siges at have knyttet andre bånd til samfundet, da det af citatet også fremgår, at han er kommet i lære. Hertil kan stabilitet i efterværnet altså sikre, at Sofus får gode relationer til hans kollegaer, *voksne* og *ansvarsfulde* mennesker, hvormed flere menneskers meninger vil blive tillagt betydning, hvormed chancen for at begå kriminalitet vil blive mindre. Dette grundet en øgning af Sofus' sociale bånd til det konventionelle samfund.

Af ovenstående eksempler udledes altså vigtigheden af gode, positive relationer og tilknytning til forældre som essentielt for forståelsen af, at de unge både ifølge informanterne og social bond theory kan komme til en god overgang til voksenlivet. Rådgiverne har primært fokus på et tæt eller godt forhold, som til dels kan siges at være tilknytning, men de har ikke direkte fokus på, hvad indsigten i tilknytningen yderligere kan give af forståelse i forhold til de unge.

5.2.1.2. *En negativ tilknytning*

Ifølge Christina er der også eksempler på unge, der kan siges at have for god en tilknytning til mere ukonventionelle forældre eller slet ingen. Således fortæller hun, at

(...) jeg har også unge mennesker, der fortsat er i anbringelse, som ser deres forældre, (...) meget i weekenderne (...) og ser også eksempler på, at det er faktisk måske ikke altid det bedste, fordi mor og far er måske faktisk stadigvæk ikke er i travsel, og det kan godt gøre lidt ondt faktisk at komme hjem til mor og far.” (Bilag 4, ll.445-452).

Citatet vidner om en erkendelse af, at ikke alle forældre er lige hensigtsmæssige for de unge som andre i efterværnsordningen. Således vurderes det ifølge Christina, at efterværnstilbuddet kan falde skridt tilbage, fordi de unge vedbliver med at have kontakt til deres forældre, og derfor selv går hen og kommer i mistrivsel eller andre sociale problemer. Christina fortæller i denne forbindelse om Nicoline, hvor et af målene med efterværnsordningen er at gøre hende mere selvstændig og trække hende længere væk fra hendes mor, selvom her er en rigtig god tilknytning. Nicoline har i mange år været i mistrivsel, der udmunder til tendens af isolation fra omverdenen. Hertil har hendes mor været

en del af årsagen, hvorfor forholdet mellem Nicoline og hendes mor i Christinas øjn ikke anses hensigtsmæssigt (Bilag 4, s.19-20). Hvor Christina for fokus på Nicolines mistrivsel i kontakt med moren lægger social bond theory dog i højere grad fokus på Nicolines mor, som en ukonventionel forældre i den forstand, at det emotionelle bånd mellem mor og datter øger risikoen for mistrivsel og herunder isolation for Nicoline. Denne mistrivsel og isolation kan udledes som et udtryk for færre bånd til samfundet og dermed en svagere tilknytning. Derfor er det vigtigt, at Nicoline får skabt sig et netværk til andre mennesker, der kan øge hendes sociale bånd til samfundet og støtte hende når indsatsen falder fra.

En anden pige Christina fortæller om er Vicky, der modsat Nicoline slet ingen tilknytning har til sine forældre. Christina fortæller, at Vicky har været meget svær at skabe trivsel for og at hendes sagsmappe er "*(...) gennemsyret af et problematisk forhold til sin mor, og det står mange steder (...) at hendes mor ikke ønsker hende (...)*" (Bilag 4, ll.832-834). Historien med Vicky er desuden, at hun har forsøgt at begå selvmord for kort tid siden og lidt tid derefter har valgt at træde ud af efterværnensordningen med et ønske om agtindsigt i hendes sagsmappe. Dette anses i Christina øjn for meget problematisk, fordi hun ikke længere har nogle omkring sig til at støtte og hjælpe i et muligt tilbagefald (Bilag 4, s.22). At Vicky imidlertid har været svær at skabe trivsel for kan desuden også udledes, at hun ingen positiv voksenrelation har. Hertil må det antages at denne manglende tilknytning har svækket hendes bånd til samfundet, hvorfor det kan vurderes, at hun ikke tillægger andre menneskers meninger betydning. I Vickys tilfælde kan den manglende voksentilknytning have betydning for, at hun er i øget risiko for at forsøge selvmord igen, fordi hun mangler sociale bånd til samfundet, som kan tillægges betydning. Vicky kan dermed siges, at være frit stillet i forhold til at begå kriminalitet, her specielt med fokus på selvmord.

Det vurderes således i dette afsnit, at en positiv kontakt til konventionelle forældre er vigtig for arbejdet med efterværn i forhold til at skabe positiv trivsel for den unge, men også i forhold til mulighederne for at skabe tilknytning til andre personer, hvis meninger kan tillægges betydning, sociale bånd. Afsnittet sætter dog også spørgsmålstegn ved, hvorvidt der i en dansk kontekst kan skelnes mellem konventionelle og ukonventionelle forældre, hvilket vurderes ud fra hvorvidt forældrene anses som en ressource for den unge eller ikke. Dette skal også ses i forhold til Rikkes kommentar om *nuancerne* i forhold til hvorvidt de er en styrke eller ej.

5.2.2. Tilknytning til skole

Dette afsnit vil tage udgangspunkt i den forståelse, der lægger af skolen, herunder uddannelse og arbejde, blandt de professionelle i ordningen.

Lone fortæller i relation til skole, at der er mange unge i efterværnsordningen i kommune A, hvor hun vurderer, at de klarer sig rigtig fint i uddannelsessystemet (Bilag 8, s.15). Hertil supplerer Michelle, at lignende billede gør sig gældende for Kommune B, idet hun fortæller, at de har flere unge i efterværnsordningen, der får studenterhuer (Bilag 6, s.6). Christina fortæller hertil om en dreng, Lucas, der er velanbragt hos en plejemor, hvor videreanbringelsen primært tager udgangspunkt i, at han kan udvikle sig på lige fod med andre jævnaldrende. Herunder at færdiggøre sin gymnasietid. Christina fortæller, at Lucas gennem ordningen støttes i at skabe nye sociale relationer til jævnaldrende, hvorigennem han opnår et fællesskab og netværk med gode relationer, som senere i livet vil kunne hjælpe og støtte op om ham. Dermed tyder det på, at der hos Christina kan udledes en forståelse af, at efterværnsindsatsen skaber stabilitet og ro hos de unge, således at de kan arbejde med andre af deres problematikker, som for eksempel at skabe et netværk. Christina fortæller derudover, at Lucas er kognitivt velfungerende, hvorfor hun spår at han vil klare sig godt i fremtiden (Bilag 4, s.17-18). Mens Christina vurderer det kognitive og den stabile tilknytning til plejemoren som grund for at Lucas vil klare sig godt i fremtiden, så kan det også udledes, at Lucas besidder nogle akademiske kompetencer, der belønnes i skolesystemet. Dette vurderes på baggrund af, at Christina fortæller, at han kognitivt er velfungerende og at *"(...) han har rigtig gode muligheder, han skal nok komme efter det."* (Bilag 4, ll.:701). Lucas har således både en god tilknytning til sin plejemor og til skolen, hvortil han er i gang med at færdiggøre sin gymnasieuddannelse. Begge tilknytningsformer anses relevante i forhold til hans bånd til samfundet, idet tilknytningen både til plejemoren og til skolen kan vurderes vigtig i forhold til at skabe nye fællesskaber og relationer.

Dette netværk og fællesskab som skolen kan skabe omkring den unge er vigtigt, fordi de unge ofte har brug for personer, de kan støtte sig op af, når tiden bliver svær eller når indsatsen stoppes. I relation til vigtigheden omkring skolen fortæller Nicolaj også, at skolen er vigtig, fordi det er det eneste sted, hvor de unge kan øve og træne deres sociale kompetencer (Bilag 10, s.:5). Dette erkender Laura sig enig i, idet hun også beskriver at skolen på godt og ondt lærer de unge at være i nogle relationer, hvor de lærer at håndtere forskellige konflikter (Bilag 7, s.12). Når informanterne imidlertid har fokus på *fællesskab* og *sociale kompetencer* vidner det om, at de ikke i samme grad har fokus på skolen som en konventionel institution. Dog lægger Nicolaj vægt på, at skolen er det, hvor de unge bruger allermest af deres tid, men deres udsagn vidner ikke om vigtigheden af båndet til

skolen. Skolen kan i lige så høj grad anses vigtig, fordi den sikrer og kræver individets tilknytning, forpligtigelse og engagement til samfundet, hvormed skolen er i stand til at sikre den unge en positiv og glidende overgang til voksenlivet med et minimum af kriminel aktivitet. Hertil vil risikoen for at den unge ender ud i kriminalitet eller andre sociale problematikker være minimeret. Dette forudsætter dog alt sammen at den unge allerede har nogle sociale bånd til samfundet, som eksempelvis en god tilknytning til en voksen.

I forlængelse af dette lægger Laura meget vægt på en vurderingen af muligheden for, at de unge i efterværnsordningen kan varetage en uddannelse eller et arbejde. Laura fortæller, at hendes oplevelse er, at mange *"(...) af dem her, de er jo ikke dem der har den største succes i skolen. Men vi forsøger stadigvæk at have den der uddannelsesrettet fokus, og gøre dem (...) lidt bedre i dansk og matematik, selvom det jo har hængt dem ud af halsen."* (Bilag 7, ll.278-281). Citatet lægger implicit meget op af de akademiske kompetencer. Lauras forståelse af de unge giver dermed et indblik i, at de unge ikke er blevet positivt anerkendt for de kompetencer de besidder. Hermed vurderes det, at de unges bånd til samfundet er blevet svækket i en tidlig alder, fordi de ikke har kunnet leve op til de specifikke kompetencer som skolesystemet har efterspurgt. Dette kan imidlertid have betydning for de unges motivation for at opnå konventionelle målsætninger, hvoraf Laura netop lægger vægt på uddannelse og arbejde. Der vurderes således at være en distinktion mellem hvorfor uddannelse anses vigtigt. Laura giver udtryk for at uddannelse er vigtig, fordi det er den faglige forberedelse til arbejdsmarkedet, mens social bond theory mere vægter uddannelse som udslagsgivende i forhold til styrken af de sociale bånd til samfundet, der kan mindske risikoen for kriminalitet.

Tilknytning til skolen kan således anses relevant både i forhold til det sociale aspekt med fokus på nye fællesskaber og træning af sociale kompetencer men også i forhold til den unges faglige forberedelse Laura lægger vægt på. Omvendt lægger social bond theory også vægt på skolen i forhold til hvilke unge der besidder de kompetencer, som dette system søger og derudover hvorledes disse kan øge den unges sociale bånd til samfundet.

5.2.3. Tilknytning til jævnaldrende

Følgende afsnit vil tage udgangspunkt i de grupper af venner og fællesskaber de unge indgår i.

Christina fortæller i henhold til de unges venner, at de i efterværnsordningen ikke kan bestemme, hvem de unge skal omgås. Dog pointerer hun, at de i efterværnsordningen kan forsøge at hjælpe den unge til at *reflektere over de relationer som vedkommende har*, samt hvorvidt disse kan anses for værende positive eller negative for den unges trivsel (Bilag 4, s.16). Christina fortæller blandt andet

om en dreng, Mohammed, der er flygtning fra Afghanistan, og som ofte søger tilbage til fællesskabet med andre flygtningedrenge. Når Mohammed har været sammen med dette fællesskab betyder det dog ifølge Christina dog ofte, at han ikke overholder de aftaler, som de laver i efterværnsordningen. Af dette kan udledes en erkendelse af en negativ tilknytning til venner, fordi fællesskabet påvirker hans adfærd negativt. At Mohammed søger tilbage til det gamle fællesskab kan udledes som værende et forsøg på at søge individer, som Mohammed kan associere og identificere sig med, hvortil det må antages, at nogle af de problematikker han selv har også kan være at finde blandt andre individer i fællesskabet.

Derudover fortæller Lone også om Sofus og hans relationer. Her bliver det blandt andet beskrevet, at grunden til Sofus fra tid til anden ender i kriminalitet skyldes at han *glemmer at reflektere over, at de venner på den side ikke altid er lige gode for ham* (Bilag 8, s.10). Her gør tilknytningen til plejefaren dog, at risikoen for, at han vil blive ved med at begå kriminalitet mindskes. Af Lones forståelse lægger således, at det er vennerne, der trækker Sofus mod kriminalitet, men dette kan i lige så høj grad også skyldes, at Sofus tidligere har været disponibel overfor denne kriminelle adfærd tidligere, hvormed det ikke behøver at være selve fællesskaber, der gør han ender ud i kriminalitet.

I relation til de unges venner fortæller Kathrine desuden også, at de unge hun har kontakt til i efterværnsordningen generelt søger andre sårbare unge. Dette kan både være godt og skidt, for som Laura pointerer, så lærer de unge at indgå i nogle relationer og håndtere konflikter, men omvendt så er det også disse unge, "*(...) de så spejler sig i, det er måske ikke lige dem med de største (...) faglige og personlige og sociale udstråling (...) det er jo dem, altså på niveau med dem selv.*" (Bilag 7, ll.426-428). Citatet hentyder til, at denne spejling kan være negativ, formentlig fordi de forbliver fastlåste i den position som de allerede er sat i. Hvor der af ovenstående kan siges at være meget fokus på den spejling, der kan forekomme i fællesskabet er der dog ikke fokus på de sociale bånd til disse fællesskaber og konsekvenserne heraf. Hertil kan det udledes, at båndene til samfundet ikke styrkes men nærmere svækkes, fordi spejlingen forekommer mellem unge med allerede sociale problematikker, hvormed fællesskaberne ikke fordrer til stærke bånd til samfundet.

Desuden er både Louise og Kathrine kritiske over for samfundets ansvar i denne situation, hvortil Kathrine fortæller "*(...) at samfundet er sgu heller ikke altid lige gode til at tage de socialt belastede ind (...)*" (Bilag 5, ll.189-190). Af citatet kan udledes en erkendelse af, at det er samfundets ansvar ikke blot at placere de unge samme sted og tage ansvar for, at de skal have et andet og stærkere netværk. Hertil fortæller Louise også omkring produktionsskolerne, at hun ser dem ofte som noget

negativt, fordi unge placeres der af samfundet og derudover placeres der med andre unge, som har lignende eller værre problemstillinger end dem selv. Dog står dette udsagn i kontrast til deres forståelse omkring deres egne netværksgrupper, hvor de forsøger at skabe netværk for den unge ved at samle dem til fælles arrangementer, hvor de kan lære hinanden at kende (Bilag 5, s.14-15). De har en tydelig anden forståelse af disse møder, hvor de, ligesom samfundet og produktionsskolerne, placerer de unge i netværk, hvor de ligner hinanden. I denne forbindelse ser Louise dog *"(...) mere positivt i det end at der er negativt, fordi de snakker jo samme sprog, og de har været igennem den samme trædemølle alle sammen, både familiemæssigt og jobcentermæssigt (...) de har jo nogle fælles erfaringer kan man sige (...)"* (Bilag 5, ll.193-196). Dette citat illustrerer dog omvendt også en forståelse for, hvorfor de unge finder sammen i disse fællesskaber grundet det faktum, at de har mere til fælles med hinanden end med andre jævnaldrende unge. Dette betyder dog ikke, at de unge definitivt er i risiko for kriminalitet, men et spørgsmål kan være hvorledes fællesskabet kan udledes at fastholde dem i de sociale problematikker de netop modtager støtten for. Dog udledes også, at det er vigtigt at skabe et netværk omkring den unge, der kan fordre både en positiv trivsel men derudover også sikre dem en stærk tilknytning til samfundet gennem sociale bånd. Hertil nævner Louise og Kathrine dog at dette er svært, fordi de ressourcestærke unge ofte ikke vil have noget at gøre med dem (Bilag 5: s.14-15). Hermed kan udledes, at det kan være svært at skabe en tilknytning til jævnaldrende, der kan sikre de unge positive sociale bånd til samfundet.

Tilknytning til jævnaldrende kan således udledes at være interessant i forhold til, hvorvidt tilknytningen til andre lignende unge fordrer, at de kommer ud af deres sociale problematikker eller mulige kriminelle adfærd. Som det netop blev gjort tydeligt, så søger de unge andre unge, de selv ligner, hvormed denne tilknytning i et vis stræk ikke fordrer til positive sociale bånd til samfundet.

Tilknytning har dermed flere aspekter at kunne bidrage med i forhold til at skabe trivsel og udvikling omkring den unge. Specielt kan tilknytningen til forældre anses som vigtig udslagsgiven i forhold til dette, hvor specielt ressourcestærke eller konventionelle forældre kan anses som en stor styrke i forhold til de bånd det kan skabe omkring den unge. Herunder være med til at skabe rammerne for en god tilknytning til skole, som er et element, der vil blive understreget yderligere i de følgende afsnit. Afrundende ses der problematikker i forhold til de netværk nogle af de unge søger i ordningen, nemlig andre unge de selv ligner, altså unge med samme problematikker. Det kan dog umiddelbart ikke udledes, hvorvidt disse fællesskaber øger den unges risiko for at ende i yderligere sociale problematikker med lavere sociale bånd til samfundet eller om fællesskabet skyldes de sociale problematikker de unge har med i bagagen.

5.3. Forpligtigelse

Dette analyseafsnit vil tage udgangspunkt i det teoretiske begreb forpligtigelse. Afsnittet vil blive inddelt i to dele: *forpligtigelse til uddannelse* og *overgangen til voksenstatus*, der skal hjælpe med at undersøge, hvorvidt den unges forpligtigelse af tid, energi og sig selv, her også motivation, kan vurderes at have betydning i henhold til vurderingen af efterværn.

Først vil jeg dog pointerer, at Louise og Kathrine fortæller, at de unge i efterværnsordningen er dejlige at arbejde med, fordi de har motivationen for at modtage hjælpen, selvom denne fra tid til anden kan svinge (Bilag 5, s.13-14). Dette erklærer Lone sig enig i, da hun fortæller, at ordningen er noget *de ønsker*, hvorfor motivationen alt andet lige er til stede for størstedelen af denne målgruppe (Bilag 8, s.21-22). Hertil er det dog vigtigt at pointere, at når først de unge er vurderet egnet til ordningen, modtager de det, Christina beskriver som efterværnsbeviset, hvilket betyder, at selvom de unge ved det 18. år ikke er motiveret til støtten og i øjeblikket ikke ønsker den, så vil de kunne komme tilbage og modtage støtten og hjælpen på et andet tidspunkt. Rikke fortæller i forbindelse med dette bevis, at den unges motivation er altafgørende, hvorfor det er vigtigt at tilbuddet er fleksibelt. Motivationen kan således anskues som et element, der skal være til stede hos den unge før indsatsen kan siges at have en effekt. Denne forståelse viser dog et manglende fokus på motivationens andre betydninger i forhold til de unge i ordningen. Med motivationen kan udledes, at den unge forpligter sig til samfundet ved at bruge tid, energi og sig selv i konventionelle aktiviteter og fællesskaber, som vedkommende indgår i.

5.3.1. Forpligtigelse til uddannelse

Dette afsnit har til formål at undersøge, hvorvidt det af de professionelles forståelser kan ses at de unge anses at være forpligtet til samfundet.

Louise lægger meget vægt på, at det er vigtigt de unge i skoleregi bliver anerkendt for de kompetencer og ressourcer de indeholder. Hun fortæller i denne forbindelse om en pige, der gennem hele sin skolegang har fået at vide, at *hun aldrig vil blive til noget*. Med opbakning fra en ressourcestærk familie og netværk har hun dog formået at blive støttet i de ting, hun er god til, hvortil hun den dag i dag elev som SOSU-hjælper. Det handler dermed om, ifølge Louise, at åbne øjnene op for, at selv i skolesystemet er mennesker forskellige, og vi skal anerkende og belønne hinanden for de ting, som vi er gode til (Bilag 5, s.15-16). Hvor Louise har fokus på den ressourcestærke familie som baggrund for, at pigen er blevet støttet til uddannelse er der dog ikke fokus på vigtigheden af dette bånd til familien som kan siges at lægge grundstenen til, at pigen kan tage en uddannelse. Tilknytningen til

familien og båndet herigennem til samfundet kan vurderes at være essentiel for, at pigen har kunnet forpligte sig til samfundet ved at tage en uddannelse. Hermed vurderes det, at pigens bånd til samfundet er øget gennem tilknytningen både til familien og skolen. Pigen kan vurderes at være i risiko for at ende i kriminalitet, fordi hun ikke besidder de akademiske kompetencer, der vægtes i skolesystemet. Dog kan hendes tilknytning og bånd til familie og systemet siges at være afgørende for, at pigen har kunnet skabe en tilknytning til skole ved at støtte hende, således hun har kunnet tage en uddannelse. At blive anerkendt for ens kompetencer kan desuden også udledes at have indflydelse på den unge motivation for at investere tid, energi og sig selv i konventionelle aktiviteter, der kan forpligte den unge til samfundet gennem styrkede sociale bånd.

Nogle af de unge, der desuden også kan antages at være forpligtet til konventionelle aktiviteter, her uddannelse, er eksempelvis Lucas, Jakob og Sofus, der alle tre har en god tilknytning til deres plejeforældre, som dermed sikrer at de forbliver i uddannelse, som det blev beskrevet i tidligere afsnit. I relation til forpligtigelse kan det udledes, at den gode tilknytning øger de tre unges motivation for at opnå de samfundsmæssige målsætninger og krav, nemlig målet og kravet omkring unge i uddannelse, hvorved de forpligter sig mere til flere arenaer i samfundet. Hermed skabes der flere sociale bånd til samfundet for den unge. Dette mindsker i sidste ende risikoen for kriminalitet eller det at ende ud i andre sociale problematikker.

Modsat Lucas, Jakob og Sofus, der har gode relationer til deres forældre og forsøger at opnå konventionelle målsætninger fortæller Lone også om Klaus. Klaus er misbruger og er tildelt efterværn, fordi han er tidligere anbragt. Problematikken i forhold til Klaus er, at hans misbrug hæmmer hans mulighed for en positiv udvikling, idet han ikke kan opretholde en uddannelse. Lone fortæller derfor, at efterværnsordningen går lidt *kold*, fordi han tydeligvis har en manglende motivation for ordningen (Lone, s.6-7). Hun fortæller omkring hans misbrug, at han er *"(...) træt af det, men han er jo ikke nok træt af det (...)"* (Bilag 8, ll.258), i forhold til at han ikke vil i misbrugsbehandling og derigennem kunne få et normaliseret liv i forhold til at kunne varetage en uddannelse eller et arbejde. At han således ikke har motivationen for at opnå uddannelse kan udledes at være udtryk for manglende forpligtigelse til de samfundsmæssige konventionelle mål, hvortil han desuden kan anses at være i øget risiko for at begå kriminalitet, da han allerede har et misbrug (Bilag 8, s.6-9). Dette vurderes også på baggrund af, at han ikke engagerer tid, energi eller sig selv i konventionelle aktiviteter, her uddannelse, hvorved han ikke vil opnå sociale bånd til samfundet.

Den unges motivation kan udledes at have betydning for den unges efterværn, idet hvis der ikke ses en udvikling vil indsatsen miste sin betydning. Dette vurderes på baggrund af, at den umotiverede unge ikke i samme grad som den motiverede unge vil søge de samfundsmæssige mål, her med fokus på uddannelse.

5.3.2. Overgangen til voksenstatus

Dette afsnit vil have fokus på, hvorvidt de unges motivation har indvirkning på de professionelles forståelse på en god overgang til voksenlivet.

Christina fortæller i denne forbindelse om en dreng, der har begået kriminalitet førhen. Ifølge hende er han kommet til en erkendelse af, at det er bedre at leve livet inden for samfundets normalitet og selv tjene sine egne penge. Christina fortæller desuden, at han efterfølgende har taget en uddannelse som automekaniker, hvortil det må formodes, at han har forpligtet sig til samfundet (Bilag 4, s.8). At drengen har taget en uddannelse kan således udledes at have bragt ham længere væk fra kriminaliteten og tættere på samfundets normalitetsbetingelser, hvilket må antages at have styrket hans bånd til samfundet. I forlængelse heraf kan det ligeledes siges, at han gennem sin uddannelse har forpligtet sig til at investere tid, energi og sig selv i de relationer han alt andet lige har fået gennem uddannelse og arbejdet. Det må derfor antages, at han har mere at miste nu, end han havde førhen ved at begå en kriminel handling. Idet han har taget en uddannelse og derudover er i arbejde har han desuden også opnået voksenstatus, hvortil risikoen for kriminalitet mindskes. Dette skal imidlertid ses i relation til *engagement*, hvor den kriminelle levevej oftest anses færdig, når den unge engagerer sig i ægteskab eller får et arbejde. Således kan det ikke kun siges, at drengen ikke længere er i risiko for kriminalitet, fordi han har forpligtet sig i flere af samfundets arenaer gennem sin uddannelse og dermed har fået styrket sine bånd til samfundet.

Rikke fortæller desuden også om et lignende tilfælde. Hun fortæller, at drengen er tilknyttet en kontaktperson for at mindske risikoen for at ende ud i en situation, hvor der kan opstå kriminalitet, idet hun forklarer, at arbejdet med kontaktpersonen går ud på at skabe en *erkendelse* af, hvilke *konsekvenser* en kriminel handling kan have for ham. Hertil sætter hun fokus på, at hvis ikke han begår kriminalitet vil han have udsigt til en *ren straffeattest, opretholdelse af sin læreplads* og lignende, der vidner om et arbejde med den unge, der går ud på at tilkendegive, hvad den unge har at tabe ved at begå kriminalitet. Rikke pointerer derudover, at drengen er i risiko for kriminalitet, fordi han allerede har begået kriminalitet før (Bilag 11, s.5). Rikkes udtalelser peger dog ikke mod et fokus på de sociale bånd som forpligtigelse kan give gennem uddannelse, hvor der kan udledes at drengen

har meget at miste ved at begå kriminalitet. Derudover er han i et godt forløb, hvortil kan udledes, at han også er i en god overgang til at kunne opnå voksenstatus, hvorfor risikoen for kriminalitet mindskes jf. ovenstående. Hermed udledes altså, at social bond theory bidrager med en yderligere forståelse til en god overgang til voksenlivet, da denne vil være enten at opnå forpligtigelse til uddannelse eller voksenstatus, idet begge eksempler vil øge de sociale bånd til samfundet.

Nicolaj fortæller derudover om en pige, der ikke er tildelt efterværn. Dette skyldes ifølge Nicolaj, at han ikke vurderer, at hun vil være klar til at stå på egne ben ved det 23. år, grundet Nicolaj vurderer, at pigen er for *behovshandlende* og har *en manglende motivation* for at leve op til de aftaler de har lavet internt. Dog fortæller Nicolaj også, at han i første omgang havde tiltænkt hende efterværn, men eftersom hun spontant vælger at flytte til København og bryde de aftaler, der allerede var sat i gang i kommunen, vurderer han ikke at hun har det der skal til for at kunne modtage støtten. Dette også selvom pigen kort tid senere kom tilbage med et ønske om at modtage hjælp. Nicolaj forklarer dette med manglende motivation behovsstyrning, men kan ligeledes også anskues ud fra, at pigen i en vis grad ikke føler sig forpligtet til at opnå de konventionelle målsætninger. Hermed kan det også udledes, at pigens overgang til voksenstatus vil blive forlænget, idet Nicolaj beskriver at hun ikke vil kunne stå på egne ben ved det 23. år.

Motivationen hos den unge kan således siges at have en vis indflydelse i forhold til forpligtigelse til uddannelse og overgangen til voksenstatus. Motivationen kan således siges at være et udtryk for den unges ønske om at søge og ønske at efterstræbe de samfundsmæssige konventionelle målsætninger.

5.4. Engagement

Dette analyseafsnit tager udgangspunkt i begrebet engagement, hvortil jeg specifikt vil sætte fokus på to dele: *engagement til skole* og *engagement til fritidsinteresser*. Disse to underafsnit skal være med til at give en indsigt i de professionelles forståelse af den unges engagement i konventionelle aktiviteter, her set på skole og fritidsinteresser.

5.4.1. Engagement til skole

Skole og uddannelse er ind til nu et meget beskrevet emne, og for dette afsnit er det ikke mindre vigtigt. Lone fortæller, at skolen er et af de parametre hun vægter allermest i efterværnsarbejdet, fordi det ifølge hende er det sted, der hurtigst kan skabe positiv trivsel og udvikling hos den unge. Lone giver hertil et eksempel med en pige, der var i rigtig dårlig trivsel, hvortil en ny skole sikrede hende nye fællesskaber, der var med til at skabe positiv trivsel for hende. Hos Lone lægger der altså en forståelse af uddannelse som vigtig, fordi den sikrer den unges trivsel (Bilag 8, s.16-17). Her lægger

således en erkendelse af vigtigheden om skolen, fordi den kan skabe trivsel for den unge, fordi det er her, den unge bruger mest tid. Herudfra kan dog også udledes, at skolen er vigtigt fordi den øger de unges sociale bånd og derudover sikrer, at den unges fritid vil blive brugt på at opnå konventionelle mål. Således kan skolen og engagement her ansues som en måde både at skabe trivsel for den unge men også i høj grad som et sted, der kan øge dennes sociale bånd til samfundet.

Ud over vigtigheden af trivsel i skolen lægger Christina også vægt på, at skolen og uddannelse er vigtige elementer i den unges liv, fordi de sikrer en vis struktur på de unges hverdag, således de har noget at stå op til og på længere sigt er bedre stillet i livet (Bilag 4, s.3-4). Hertil supplerer Rikke, at grunden til at uddannelse er enormt vigtigt, ifølge hende, skyldes, at samfundet anerkender ”(...) *dem der har en uddannelse. Så kulturmæssigt er det også et plus. Altså man bliver set ned på, hvis ikke man har en uddannelse.*” (Bilag 11, ll.218-219). Ovenstående illustrerer dermed en erkendelse af, at uddannelse for denne målgruppe er utrolig vigtig, fordi de bliver bedre stillet, hvilket må antages også at have en indvirkning på selve tildelingen af efterværnsordningen og som en vigtig faktor for at skabe en god overgang til voksenlivet. Uddannelse gør dog mere end blot at sikre de unge en bedre stillet position i samfundet. Uddannelsen øger de unges sociale bånd til samfundet, hvormed risikoen for at ende i kriminalitet eller andre sociale problemer mindskes, fordi de unge bruger deres tid i skolen og fritid på at opnå disse mål, hvilket trækker tiden væk fra mulige kriminelle aktiviteter.

Dette skal forstås på den måde, at de kan kede sig, således at kriminelle aktiviteter bliver interessante, hvilket til dels kan relateres til den struktur Christina refererer til. Herved sikrer en deltagelse i skolegangen således muligheden for bedre trivsel for den unge, men sikrer i lige så høj grad også, at de unge ikke går og laver kriminalitet, fordi de ønsker at slå tiden ihjel. Dette skyldes netop, at hvis de er i gang med en uddannelse vil der formentlig lægge en større forpligtigelse bag; tanken om en videre uddannelse eller arbejde, der vil øge den unges engagement i forhold til at bruge sin tid på forberedelse og lektier.

5.4.2. Engagement til fritidsinteresser

Dette afsnit har til formål at undersøge, hvilken rolle fritidsinteresser vurderes at spille i forhold til efterværnsarbejdet. Her specielt med fokus på, hvad de vurderes at kunne give til de unge.

Nicolaj fortæller, at fritidsinteresser for ham vurderes som essentielt for de unge, specielt under 18 år, fordi det er et muligt sted, hvor den unge kan opleve *følelsen af meningsfuldhed* og *succes* i relation til nogle af de ting, som vedkommende interesserer sig for. Fritidsinteresser kan dermed være et muligt værktøj til også at kunne skabe trivsel omkring den unge, lige så vel som Lone beskriver

skolen som mulig parameter til dette. I relation til skolen og de akademiske kompetencer lader der dog til at være en erkendelse af, at for de unge, der ikke klarer sig godt kan disse fritidsinteresser specielt bruges til at skabe trivsel og netværk omkring den unge. Ifølge Nicolaj kan fritidsinteresser der er *meningsfulde* og som samtidig skaber *succesoplevelser* for de unge også være med til at gøre, at det er dette mere positive fællesskab som den unge søger i fremtiden i stedet for at søge mod fællesskaber, der kan have en negativ indvirkning på den unge (Bilag 10, s.6). Dette er Rikke enig i, hvor hun desuden også fortæller i relation til disse fællesskaber, at fritidsinteresser kan være et alternativt til noget lort (Bilag 11, s.7). Derudover kan de også anses vigtige ifølge Michelle, idet fritidsinteresser kan anses som et sted, hvor den unge møder andre unge den ligner, hvormed muligheden for nye netværk opstår (Bilag 6, s.8).

Det vurderes ud fra de givne eksempler en erkendelse af, at fritidsinteresser ligesom skolen kan være med til at skabe og opbygge et netværk omkring den unge. Hvor fritidsinteresser hos de professionelle anses som et frirum for den unge med mulighed for at opbygge nye sociale netværk kan det også udledes, at disse er vigtige, idet den tid, der bliver brugt på disse aktiviteter bliver brugt på konventionelle aktiviteter og dermed mindsker tiden, der kan bruges på kriminelle aktiviteter. Herved kan tiden på konventionelle aktiviteter sikrer dermed, at de unge forbliver knyttet socialt til samfundet. Gennem fritidsinteresserne, og tiden brugt her, er der desuden en chance for at øge den unges netværk, hvilket kan have indvirkning på både den tilknytning den unge har til kammerater og den unges forpligtigelse i relation til sin motivation for at opnå konventionelle mål. Hertil kan der yderligere i sammenhæng med Nicolajs erkendelse af succesoplevelser være en mulighed for, at disse succesoplevelser vil blive bragt med ind i skolesystemet og dermed øge tilknytningen til skolen. Fritidsinteresser kan dermed argumenteres for at kunne styrke de unges sociale bånd, fordi de unge lærer andre mere ressourcerstærke unge at kende, som de dermed kan spejle sig i. Dette er dog et aspekt som Louise og Kathrine er kritiske overfor, idet de fortæller, at de unge ved deres udsatte position ikke nødvendigvis har de økonomiske rammer eller muligheder som andre jævnaldrende for at kunne dyrke disse fritidsinteresser (Bilag 5, s.7).

Den unges engagement i konventionelle aktiviteter, til skole og fritidsinteresser, kan således udledes at have betydning for de sociale bånd den unge knytter til det konventionelle samfund, idet begge eksempler kan udledes at have indflydelse på den unges tidsforbrug. I forhold til den unge risiko for at havne i en udsat position eller sociale problematikker udledes det endvidere, at et engagement både til skole og/eller fritidsinteresser kan have indflydelse på dette, da chancen for at fællesskaber eller

netværk til ressourcestærke unge kan opstå herigennem. Dermed vil disse kunne støtte og hjælpe den unge i forhold til dennes problematikker.

5.5. Overbevisning

Dette analyseafsnit vil omhandle begrebet overbevisning, der dækker over troen på samfundsnormen og det værdisæt der ligger heri. Afsnittet vil dog primært have fokus på, hvorvidt der i empirien lægges en overensstemmelse mellem de professionelles forståelser. Analyseafsnittet er inddelt i to dele: *de professionelles overbevisning* og *manglende forældrekompetencer* for at give et overblik over, hvordan forskellige forståelser hos de professionelle og af manglende forældrekompetencer kan have indflydelse på, hvilke unge, der vurderes egnet til eftervænsordningen.

5.5.1. De professionelle overbevisning

Dette afsnit vil tage udgangspunkt i de forståelser, der bliver tilkendegjort i empirien i forhold til, hvilke unge der efter de professionelle overbevisning kan vurderes egnet eller ikke egnet til ordningen.

Jeg vil dog starte afsnittet ud med at pointere, at social bond theory kun giver udtryk for én bestemt overbevisning i samfundet og ét bestemt norm- og værdisæt delt af majoriteten i samfundet. Det udledes af empirien, at der i stedet er tale om flere forskellige forståelser blandt informanterne, hvor der overordnet set i empirien er distinktioner mellem informanternes udsagn både internt og eksternt i forhold til udviklingspotentialer, som lægger til grund for vurderingen af efterværn. Den interne distinktion vurderes at være mellem Rikke, Lone og Nicolaj. Lone fortæller, at hun kan tildele unge efterværn, hvis blot der er en lille positiv udvikling at se hos den unge (Bilag 8, s.12). Dette bakkes op af Rikke, der dog uddyber, at efterværnsindsatsen skal have afgørende betydning for den unges trivsel og udvikling, hvortil begge pointerer, at hvis der er tale om sværere diagnoser eller lignende vil den unge ikke høre til i efterværnsordningen (Bilag 8, s.12; Bilag 11, s.:3,15-16).

Dette afsnit vil undersøge de forskellige forståelser, der ligger blandt de professionelle omkring hvilke unge, der vurderes egnet eller ikke egnet til efterværnsindsatsen. Jeg vil derfor i afsnittet komme ind på interne og eksterne forskelle i forståelsen af vurderingen med fokus på udviklingspotentialer hos de unge og misbrugsproblematikker. Herunder også hvilken indflydelse dette kan have på vurderingen af, hvem der kan vurderes egnet til ordningen og hvem der ikke kan.

Disse to udsagn står dog i kontrast til Nicolajs forståelsen af, hvilke unge han vurderer egnet til efterværn. I forhold til dette fortæller Nicolaj, at ”[d]er er jo nok (...) lidt tendens til, at vi har lidt for

store hjerter i forhold til dem, hvor at vi måske vurderer, at de ikke er færdig til det 23. år, men måske giver det alligevel (...)" (Bilag 10, ll.:616-617). Citatet bør anskues i forbindelse med en ekstraordinær tildeling af efterværn til en meget udadragende og aggressiv dreng, der, ifølge Nicolaj, ikke forstår konsekvenserne af hans handlinger. Dette forklares med, at han kognitivt ikke er nok velfungerende. Umiddelbart er drengen ikke i målgruppe for efterværn, fordi det vurderes, at han ikke vurderes at være i stand til at kunne klare sig selv ved det 23. år. Dog er han tildelt efterværn for at sikre en vis minimumstøtte, fordi Nicolaj vurderer, at han vil blive tabt af systemet, hvis han ikke tilbydes efterværn, fordi psykiatri og handicap ikke vil tage over. Derudover fortæller Nicolaj endvidere også om en pige, han vurderer klar til det selvstændige voksenliv, men som er tildelt efterværn i form af psykologforløb, fordi hun har nogle bagvedliggende problematikker. Psykologforløbet vurderes at være gavnligt for at sikre hendes velfærd fysisk såvel som psykisk, idet Nicolaj fortæller, at hvis ikke hun får bearbejdet disse problematikker vil hun være i risiko for selvmedicinering (Bilag 10, s.7-8,12-14). Begge tilfælde er dermed, ifølge Nicolaj, i risiko for at ende i kriminalitet. Omvendt har han ikke tildelt en anden pige efterværn grundet hendes behovsstyrning manglende motivation (Bilag 10, s.18), hvilket står i tydelig kontrast til det efterværnsbevis som både Christina og Rikke pointerer vigtigheden af. Netop at styrken ved efterværnordningen ligger i, at de unge kan komme tilbage til ordningen inden det 23. år og modtage hjælp og støtte, hvis de enten ikke har haft lyst eller haft motivationen for det ved det 18. år.

Her lægger altså interne forskelle mellem, hvornår der kan tildeles efterværn og hvornår der ikke kan. Rikke lægger som sagt meget vægt på, at de unge, der vurderes at kunne klare sig selv, som pigen tildelt psykologforløb skal de vejledes mod at søge frivillige tilbud, fordi indsatsen ikke har *afgørende betydning* for pigens trivsel eller udvikling. Dog må dette formodes netop at være en individuel vurderingssag, men som må siges at have indflydelse på, hvilke unge, der kan vurderes i målgruppen for efterværn. At der kan være så store forskelle i forståelsen blandt rådgiverne om, hvilke unge der kan tildeles efterværn og ikke, viser dog at den simplificerede forståelse af én bestemt overbevisning af hvilke unge, der vurderes egnet og ikke egnet til ordning ikke kan siges at være gældende i de givne eksempler. Dette vurderes netop på baggrund af, at en enkel rådgiver kan vurdere tre tilfælde så forskellige. Forståelsen har ud over en ensrettet sagsbehandling endvidere også indflydelse på, hvilke unge der ifølge hver rådgiver kan vurderes til at indgå i ordningen. Dette kan både anses positivt og negativt, hvor det positive dog vil være, at ordningen sikrer, at flest mulige unge vil kunne benytte tilbuddet. Dog vil den negative side af den individuelle vurdering være, at idet der er mange unge, der vil kunne gøre brug af ordningen, så sikres det ikke nødvendigvis, at de unge tilbydes det

bedst mulige kommunale tilbud, fordi de blot bliver underlagt ordningen. Hermed kan målgruppens størrelse altså siges at afhænge af den specifikke rådgivers vurdering, hvormed målgruppen for ordningen desuden kan være vanskelig at karakterisere eller definere.

At rådgiverne vurderer at kunne tildele efterværn på baggrund af et lille udviklingspotentiale er en modsætning til Lauras forståelse. Laura lægger vægt på, at tildelingen af efterværn bør bestå af flere vurderinger. Herunder hvorvidt det kan vurderes at den unge vil være i stand til at kunne varetage en uddannelse eller et arbejde efter støttens slutning (Bilag 7, s.3). Dette erkender Michelle sig enig i, idet hun fortæller, at de unge der skal tildeles efterværn bør være de, *"(...) hvor der er en mulighed for at videreudvikle sig. Altså der er jo også nogle der (...) kognitivt ligger så dårligt, at det kan være, at de har udviklet sig rigtig positivt over de seneste år, men baren for hvor meget de kan udvikle sig, den er nået, altså de kommer ikke videre end det."* (Bilag 6, ll.234-237). Disse to udtalelser vidner om en fælles forståelse af efterværnsordningen og de unge deri, som noget hvor udviklingspotentialet er af en vis reelt størrelse, for at sikre, at den støtte der gives også er den bedst mulige til at få de unge videre. Hvor Laura har vægt på, at sikre den unge det bedst mulige tilbud ved flere vurderinger, så peger denne udtalelse imidlertid også mod, at vurderingen ville bestå af flere fagfolks overbevisning og dermed ville vurderingen om efterværn blive truffet på et større grundlag i forhold til, hvorvidt den unge er vurderet egnet til at kunne klare sig selvstændigt efter det 23. år. Dette skal imidlertid også ses i forhold til en ensretning af sagsbehandlingen, hvor der vil være større sikkerhed for at de unge reelt set bliver vurderet ud fra samme parametre og ud fra en større fælles overbevisning af de fagfolk, der sidder i/eller omkring ordningen.

De unge mødes altså med forskellige syn i forhold til hvilket perspektiv der lægges på ordningen, hvoraf arbejdsmarkeds- og lederblikket kan anses forskelligt fra rådgivernes. Udtalelserne viser en erkendelse af, at udviklingspotentialet for de professionelle anses vigtig for vurderingen af efterværn, men også at der er forskellige forståelser af, hvornår der kan siges at være et udviklingspotentiale. Erkendelserne peger således mere mod en forståelse af kognitive forklaringsmønstre, hvortil der ud over denne også kan udledes, at der ikke lægger samme overbevisning om formålet med ordningen blandt informanterne.

At der er forskellige forståelse af, hvilke unge, der bør vurderes egnet til ordningen vurderes også i forhold til unge med misbrug. Michelle forklarer i henhold til dette, at idet de unge vælger at tage imod efterværnstilbuddet, så *"(...) forpligter [de] sig til ikke at være i misbrug, når de er i efterværn."* (Bilag 6, ll.96). Dette er en stor kontrast til forståelsen blandt specielt Christina og Lone. Christina

fortæller i denne forbindelse, at misbrug er ikke noget, de i eftervænsordningen bryder sig om at de unge har, ”(...) *men det er igen ikke sådan, at bare fordi at nu har [Ole] røget hash igen, at så sender jeg ham ud af efterværn. (...) vi giver dem lang snor på den måde, at vi slipper dem helst ikke alene på grund af den grund, at de har et misbrug, fordi vi ved, at så kan det hele jo blive noget værre rod for dem (...)*” (Bilag 4, ll. 316-329). Citatet illustrerer en erkendelse af, at hvis misbruget var nok til at få de unge ud af ordningen vil der være nogle unge, der slet ikke ville tage imod tilbuddet, selvom deres misbrug er i mindre grad. Lone fortæller derudover også, at de i hendes kommune har ”(...) *unge, der ryger hash dagligt, som også har et helt almindeligt liv, altså.*” (Bilag 8, ll. 278). Det kan dermed udledes af citatet, at misbruget til en vis grænse accepteres blandt rådgiverne så længe det ikke hæmmer den positive udvikling, som den unge er i. Dette skal formentlig ansues i erkendelse af, at nogle unges problematikker kan være meget overvældende for de unge, hvortil Christina fortæller, at misbruget kan dulme nogle af disse problematikker (Bilag 4, s.8-10). Lone fortæller i denne forbindelse, at misbruget for nogle unge kan være årsagen til, at de har ro i deres hverdag og som dermed kan skabe trivsel for dem (Bilag 8, s.:8-9).

Der lægger således en erkendelse blandt de to informanter om at misbruget kan være med til at skabe ro og grobunden for, at de unge kan opnå positiv trivsel og udvikling. Dog kan misbruget i denne relation også mere, idet muligheden for at de unges bånd til samfundet kan øges. Hermed vil der opstå mulighed for, at den unge kan knytte positive bånd til nye fællesskaber, hvormed flere menneskers mening vil få større betydning, hvorfor det kan tænkes, at de nye fællesskaber vil kunne muliggøre at give den unge støtte og opbakning til misbrugsbehandling. Derudover kunne det også tænkes, at misbruget ville kunne skabe ro omkring den unge, således denne får overskud til at kunne varetage en skolegang. I relation hertil kan det øge den unges forpligtigelse til samfundet, i forhold til at søge konventionelle målsætninger, hvorved den unges engagement alt andet lige også vil øges, hvormed tiden til at kunne tage stoffer eller begå anden kriminalitet mindskes. Ligeledes kan Christinas kommentar omkring at stoppe indsatsen grundet misbruget også gøre, at de unge ender ud i et større rod end det de måske allerede er i. Dermed vil eftervænsindsatsen alt andet lige kunne være med til at sikre en minimumstilknytning om ikke andet til et professionelt netværk omkring den unge. Som det netop beskrives kan misbruget accepteres så længe det ikke hæmmer udviklingen.

Dette afsnit har således sat fokus på, at forskellige forståelser af ordningen blandt specielt rådgiverne har indflydelse på både en ensrettet sagsbehandling men også for selve målgruppen af efterværn.

5.5.2. Manglende forældrekompetencer

Dette afsnit vil sætte fokus på nogle af de forældre, der af en eller flere årsager ikke formår at få deres børn i skole og forståelsen af, hvad der kan lægge bag her.

Både Lone, Nicolaj, Louise og Kathrine fortæller om unge, der ikke er vant til kravsætning fra deres forældre i forhold til at skulle i skole. Lone fortæller blandt andet, at hun har talt med flere forældre, der fortæller hende, at *de har forsøgt alt* for at få deres børn i skole. Umiddelbart lægger der i Lones forklaring, at de unge ikke kommer i skole, fordi forældrene for hurtigt bukker under for børnenes modvillige. At de unge ikke bliver vant til kravsætning er ifølge Lone problematisk, fordi forældrene ikke viser ansvar over for dem og derudover er de også de personer de unge spejler sig i, hvortil spejlingen bliver, at det er ok ikke at vise ansvar og leve op til den overbevisning, der ligger i samfundet med at skole og uddannelse er vigtig. Lone fortæller derudover også, at det manglende ansvar fra forældrenes side og det at lære de unge ikke at leve op til krav er et problem, når de unge kommer ud i det virkelige liv, hvor samfundet sætter krav til den unge i forhold til uddannelse og arbejde (Bilag 8, s.20-21). I forhold til dette betegner Nicolaj forholdet mellem forældre og barn som *misforstået omsorg* eller et *omsorgssvigt-kærligheds forhold*, hvor Nicolaj fortæller at forældrene er bang for at børnene ikke vil føle at de elsker dem, hvis de tvinger børnene til noget mod deres vilje (Bilag 10, s.15). Ud af ovenstående ses en erkendelse blandt af, blandt de to informanter, at forældrene ikke formår at stille krav til sine børn, således de er klar til at træde ud i voksenlivet. Heraf kan udledes en erkendelse om ukonventionelle forældre, idet forældrene lærer børnene ikke-konventionelle normer og værdier. De unge lærer ikke normsættet, at det eksempelvis er vigtigt at komme i skole, komme op og forsørge sig selv og generelt leve op til de samfundsmæssige krav og målsætninger.

Dette aspekt omkring de ukonventionelle forældre lader dog ikke til at passe helt ind i den virkelighed som Nicolaj beretter om. Her fortæller han, at forældrene oftest selv er integreret på arbejdsmarkedet og ikke kan karakteriseres som marginaliseret eller isoleret (Bilag 10, s.24-25). Hermed lader der til i forhold til teorien i en dansk kontekst at være et spektrum mellem de konventionelle og ukonventionelle forældre. I dette tilfælde kan det siges at være at gøre med konventionelle forældre, der lærer deres børn ukonventionelle normer og værdier, ifølge informanterne.

Hermed peger dette afsnit på, at der i visse tilfælde er at gøre med forældre til de unge, der ikke formår eller magter at stille krav til sine børn. Distinktionen mellem konventionelle forældre og

ukonventionelle forældre kommer således på prøve, idet forældre kan siges at være en del af det konventionelle samfund, men som af enten *overbevisning* eller manglende evner ikke sætter krav til sin børn om, hvad der forventes af dem i samfundet. Her har tidligere dele af denne analyse eksempelvis lagt meget stor vægt på uddannelse som et vigtigt aspekt i denne sammenhæng.

Afslutningsvist er det i dette analyseafsnit lagt vægt på uoverensstemmelser i rådgivernes forståelser og på manglende forældrekompetencer som udslagsgivende i forhold til unges manglende evne til at leve op til konventionelle målsætninger.

Opsummering

Dette afsnit vil samle op på de væsentligste pointer fra analysen.

Analysen har således lagt vægt på elementer som rådgiverne anser vigtig i forhold til arbejdet med eftervænsordningen og vurderingen heraf, men med inddragelse af social bond som mulig anden forståelsesramme. Der er fra informanternes side lagt meget stor vægt på vigtigheden af at kunne skabe positiv trivsel og udvikling omkring de unge gennem ordningen. Hertil kan det siges, at informanterne primært har haft vægt på uddannelse som et essentielt virkemiddel i forhold til at skabe den positive trivsel og udvikling. Af andre parametre, der anses vigtige i forhold til vurderingen omkring efterværn er blandt andet netværk omkring den unge, den unges egen motivation for at indgå i ordningen og hvorvidt ordningen kan anses af afgørende betydning for den unges trivsel og udvikling. Hertil er det blevet udledt af analysen, at specielt rådgivernes forståelse af eftervænsordningen har afgørende betydning for, hvilke unge der kan anses som egnede eller ikke egnede i forhold til vurderingen af efterværn. Her ses umiddelbart to distinktioner, hvor Rikke har fokus på, at så længe indsatsen ikke vil have afgørende betydning for den unges trivsel eller udvikling skal den unge støttes i at søge frivillige kontakter. Her har Nicolaj i stedet fokus på at sikre den unges trivsel på langt sigt, hvortil han ser ordningen effektiv, således det sikres, at den unge ikke ender ud i sociale problematikker eller kriminalitet senere i livet. At der findes forskellige forståelser i vurderingen omkring efterværn betyder samtidig også, at der er forskellige definitioner og vurderinger af, hvilke unge, der kan vurderes at være en mulig del af eftervænsordningen, hvormed målgruppen herfor må antages at være stor.

Derudover har jeg også fundet frem til i analysen, at forældrene ikke kun kan anses relevante i forhold til den ro og stabilitet de kan skabe omkring den unge. Forældrene er i lige så høj grad også vigtige i forhold til den betydning de unge tillægger deres meninger, som dermed vil mindske risikoen for at ende i kriminalitet eller sociale problematikker. Der er i analysen blevet lagt vægt på både

konventionelle forældre og ukonventionelle forældre som betydningsfulde i forhold til, hvorvidt tilknytningen til forældrene blev anset positiv eller negativ. I de negative tilfælde sås både et eksempel med en ung, der havde for god tilknytning til sin mor, fordi morens mistrivsel prægede datteren til mistrivsel, mens en manglende voksenrelation ligeledes blev vist at lægge til grund for øget risiko for kriminalitet, selvmord, idet den manglende tilknytning også har haft betydning for, hvorvidt andres meninger er blevet tillagt betydning. En god tilknytning til forældrene er altså det, der kan være med til at skabe ro og stabilitet omkring den unge, således at denne kan varetage en uddannelse eller arbejde videre på andre sociale problematikker og eventuel indlære nye vaner. Dermed vil de unges bånd til det konventionelle samfund alt andet lige øges.

Ud over disse aspekter er det gennem analysen også blevet udledt at skolen, herunder uddannelse, er en essentiel faktor i forhold til vurderingen om efterværn. Dette skyldes, at indsatsen skal have fokus på at sikre den unge en god og glidende overgang til voksenlivet, hvor uddannelse både inden for tilknytning, forpligtigelse og engagement anses som et vigtigt element i forhold. Dette skyldes imidlertid at uddannelse er med til at kunne stille de unge bedre i fremtiden, hvilket må formodes at være på et arbejdsmarked, således de lavere forudsætninger de unge har i deres liv vil blive mindsket ved en fast tilknytning hertil.

Hvad informanterne dog i mindre grad har fokus på er de sociale bånd til samfundet som individet kan få gennem tilknytning, forpligtigelse og engagement til samfundet. Alle tre begreber kan hver især bidrage med indsigt i, hvorfor risikoen for at den unge ender i kriminalitet eller sociale problematikker mindskes. Dette kan skyldes netværket omkring den unge, tilknytning og forpligtigelse til eksempelvis en uddannelse og herigennem engagement ved at bruge tiden på konventionelle aktiviteter. Teorien kan overordnet siges at bidrage både med en dybere indsigt i informanternes udtalelser men derudover kan den også bidrage med andre forklaringsmønstre til, hvorfor den unge ikke kommer i risiko for kriminalitet eller andre sociale problemer. Dette skyldes netop de øgede sociale bånd til samfundet, hvor disse i hver arena kan være med til at øge båndene i hver sin grad.

6. Diskussion

Følgende afsnit vil tage udgangspunkt i analysens hovedpointer sammenlignet med allerede eksisterende litteratur fra litteraturstudiet. Derudover ønsker jeg at holde analysens fund op imod tidligere undersøgelser og dermed undersøge, hvorvidt ordningen kan anses som værende et muligt kriminalpræventivt virkemiddel. Diskussionen vil således være inddelt i fire dele: *de professionelles forskellige forståelser, tilknytningen til forældre, vigtigheden af skolen* og som et sidste *forståelsen af misbrugsproblematikken*. De fire dele vil mere eller mindre sætte fokus på tidligere undersøgelser på feltet eller hvorledes eftervænsordningen kan anskues som et kriminalpræventivt virkemiddel.

6.1. De professionelles forskellige forståelser

Det er allerede blevet beskrevet i ovenstående analyse, at der umiddelbart ikke lader til at være én fælles forståelse, overbevisning, omkring hvilke unge, der anses i gruppen for efterværn og hvad formålet med ordningen er. Dette udledes på baggrund af interne og eksterne forskelle i informanternes udsagn omkring disse to aspekter. Internt ses et mismatch mellem Rikke og Nicolajs forståelser af, hvilke unge der bør tildeles efterværn. Her lægger Rikke vægt på den afgørende betydning af indsatsens effekt i forhold til den unges trivsel og udvikling, hvor Nicolaj dog mere vurderer efterværnet i forhold til en langtidssikring af den unges velfærd, fysisk såvel som psykisk, eller i form af minimumstøtte hvis den unge vurderes at falde gennem systemet uden hjælp. Forståelserne internt blandt rådgiverne kan således siges at være problematiske, idet disse forståelser har indflydelse på den individuelle sagsbehandling og vurdering af sagerne, hvor disse gerne skulle være ensrettet for at sikre alle unge samme behandling i det kommunale regi. Idet der er forskellige forståelser af, hvilke unge der kan anses i målgruppen for ordningen, kan det således ikke udledes af ovenstående analyse, at der er en ensretning på sagsbehandlerområdet.

Af eksterne forskelle i forståelser ses det specielt i forhold til udviklingspotentialer, at der mellem Laura og rådgiverne synes at være visse forskelle i forhold til formålet med ordningen. Laura lægger specielt meget vægt på vurderingen af, hvorvidt det skønnes, at den unge vil være i stand til at kunne klare sig selv senest ved det 23. år, ved at være en del af eftervænsordningen, mens rådgiverne mere vægter muligheden for at skabe trivsel og udvikling samt muligheden for netværk omkring den unge. I relation til kan disse forstås i relation til independence og interdependence-perspektivet fra den danske undersøgelse af Mølholt og kollegaer fra 2012. I forlængelse af dette lægger Laura vægt på independence-perspektivet, hvor de unge primært skal klargøres til det selvstændige liv ved at være en del af ordningen, hvis der er udsigt til at de kan varetage en uddannelse eller finde et arbejde. Her

vægtes det hos rådgiverne, ud over at de unge skal i uddannelse, også, hvorvidt ordningen kan sikre positiv trivsel og udvikling omkring den unge og derudover skabe et netværk, der vil være i stand til at kunne tage over og hjælpe den unge til en god overgang til voksenlivet.

Ses dette aspekt i forhold til den danske rapport ”*Efterværn for tidligere anbragte unge – en videns- og erfaringsopsamling*” fra 2012 skrevet af Mølholt og kollegaer, er det tydeligt, at der i foregående analyse er problemer i forhold til at definere formålet for efterværn. Dette er netop et af resultaterne fra denne undersøgelse, hvormed de også konkluderer, at dette er et problem, da dette kan siges, at have betydning for hvilke unge, der kan vurderes egnet til ordningen. Hertil understreger den norske rapport ”*Forskningskunnskap om ettervern*” af Bakketeig og Backe-Hansen fra 2008 også, at disse forskellige forståelser kan have den konsekvens, at forskellene i forståelserne kan skabe en manglende forståelse for den unges reelle behov. Dette ses også i foregående analyse, hvor specielt den eksterne stridighed omkring formålet med efterværn og målgruppen af unge herfor er meget forskellige fra hinanden i relation til fokuset for ordningen. Dette skyldes formentlig en mangel på klare parametre for, hvad der kan tildeles efterværn på og ikke.

Af foregående analyse kan dog udledes, at det at skabe positiv trivsel og udvikling omkring den unge i ordningen anses vigtigt hos rådgiverne, men fortæller dog ikke umiddelbart mere end selve lovgivningen omkring, hvilke parametre der lægger til grund for selve vurderingen af efterværn. Denne er meget individuel og afhænger fra ung til ung. Dog er det gennem analysen blevet understreget, at den unges motivation for deltagelse i ordningen anses væsentligt for at indsatsen har en virkning og derudover lægges der meget vægt på skolen som en vigtigt redskab for at kunne skabe en positiv overgang til voksenlivet.

Der ses altså i forhold til forskellene i informanternes forståelser, at disse er nogle, der allerede er genkendt i tidligere forskningsviden på feltet. Hvad forrige analyse dog derudover bidrager med er dog en forståelse af hos Laura, at måske vurderingen af efterværn ikke kun burde bestå af én enkelt sagsbehandlers vurdering af den unge, men mere i fællesskab af flere fagfolk på området. Hertil kan udledes, at disse vurderingen alt andet lige vil komme til at basere sig på en større fælles *overbevisning* omkring hvilke unge, der reelt set kan vurderes egnet eller ikke egnet til ordningen, hvormed det ligeledes alt andet lige ville blive lettere for de professionelle i og omkring ordningen at komme med en fælles forståelse omkring formålet med efterværn og derudover hvilke unge der kan vurderes egnet eller ikke egnet til ordningen.

6.2. Tilknytning til forældre

I analysen blev der lagt vægt på vigtigheden af forældre i forhold til at skabe positiv trivsel og udvikling omkring den unge. Forældrene bliver af informanterne kun anset relevant i forhold til at skabe stabilitet og ro omkring de unge, således de enten kan arbejde videre på de sociale problematikker de modtager efterværn for, eller arbejde hen imod en uddannelse, der kan være med til at øge det netværk, der er omkring den unge. Stabiliteten, den positive trivsel og udvikling anses dermed ifølge informanterne som udslagsgivende i forhold til en god overgang til voksenlivet. Hvad informanterne dog ikke lader til at have fokus på er de sociale bånd som en god tilknytning til forældrene kan skabe til samfundet og derudover være med til at øge, at de unge finder nye fællesskaber. Derudover kan det siges, at tilknytningen til forældre desuden anses af væsentlig betydning, fordi den er udslagsgivende for en god overgang til voksenlivet. Dette skal forstås således, at tilknytningen til konventionelle forældre skaber et socialt bånd til samfundet, hvori andres meninger tillægges en bestemt betydning for den unge.

Det teoretiske aspekt i hvorfor forældrene blandt andet bør anses mere vigtig ses også blandt tidligere forskningsviden på området. Bakketeig og Backe-Hansen lægger således vægt på, at et godt efterværn bestræber sig på at være flerdimensionelt og derudover sikre praktisk og emotionel støtte omkring den unge, således overgangen til voksenlivet bliver mere glidende. Hertil slutter Mølholt og kollegaer blandt andet også, at en central voksenrelation giver de unge den bedst mulige overgangsperiode og mulighed for succes i voksenlivet. Hertil slutter Østergaard og kollegaer endvidere også i deres undersøgelse *"På vej mod ungdomskriminalitet – hvilke faktorer i barndommen gør en forskel?"* fra 2015, at en risikofaktor for at en ung kan ende i kriminalitet senere i livet er lav empati, hvilket knyttes til at den unges ikke forstår eller værdsætter andre menneskers følelser. Dette relaterer jeg imidlertid til andres meninger, som blandt andet er noget teorien i forhold til informanternes forståelser slutter som vigtigt.

Som teorien derudover lægger vægt på i første del af dette afsnit, så sikrer en god tilknytning til forældre også, at der bliver skabt nogle sociale bånd til samfundet, der mindsker de unges risiko for at ende i sociale problemer, eksempelvis mistrivsel som det blev vist ved Noline, eller kriminalitet, som blev tydeliggjort ved Sofus. Hertil vil jeg knytte at Østergaard og kollegaer i deres undersøgelse blandt andet påviser, at en manglende tilknytning eller omsorgssvigt i en dansk kontekst kan ses som risikofaktorer for at den unge vil ende i kriminalitet senere i livet. Dermed må det antages, at Vicky,

der igen tilknytning til sin mor har og som desuden må formodes at have været udsat for omsorgssvigt, kan siges at være i øget risiko for at forsøge selvmord endnu engang.

Hermed kan altså udledes, at forældrene har en betydning for og indflydelse på de unges mulighed for en god og glidende overgang til voksenlivet. Dette både i forhold til teoriens vægt på dette aspekt, men derudover også ved at den tidligere forskningsviden bakker op herom. Det kan altså udledes, at den relation som rådgiverne beskriver kan anskues ud fra en kriminologisk vinkling og yderligere give en dybere indsigt i andre forklaringsmønstre end blot deres egen forståelse ud fra det de fortæller.

6.3. Vigtigheden af skolen

Som allerede tidligere beskrevet er skolen et element som mange af informanterne lægger vægt på som vigtigt og som fylder meget for deres arbejde. Således fortæller Lone blandt andet, at skolen er vigtig, fordi den kan sikre den unge trivsel, netop fordi det er her den unge bruger størstedelen af sin tid. Nicolaj fortæller yderligere, at grundet det er her de unge bruger størstedelen af deres tid er skolen også vigtig, fordi det er der den unge kan træne sine sociale kompetencer. Hos Laura lægger der primært en forståelse af, at skolen er vigtig i forhold til den faglige forberedelse til voksenlivet. Alt i alt kan vigtigheden af skolen altså anskues i lyset af, at den i større eller mindre grad kan skabe positiv trivsel og udvikling omkring den unge og/eller derigennem være med til at skabe en glidende overgang til voksenlivet, ifølge informanterne.

Hertil blev det dog i relation til social bond theory lagt mere vægt på vigtigheden af skolen, fordi den er en af de vigtigste konventionelle institutioner i samfundet, der kan sikre individets tilknytning, forpligtigelse og engagement til samfundet gennem de bånd, det kan skabe. Her kan det udledes, at besiddelse af akademiske kompetencer, et ønske eller en vilje om at opnå konventionelle mål, såsom uddannelse eller få et arbejde, og det at bruge sin tid inden på konventionelle aktiviteter kan styrke individet bånd til samfundet, således muligheden for en glidende overgang til voksenlivet øges, med et minimum af kriminel aktivitet. Hertil skal også nævnes, at skolen dermed kan være en faktor, der kan spille ind i forhold til nedbringe sociale problematikker, fordi båndene til samfundet eksempelvis vil sikre et styrket netværk omkring den unge gennem uddannelse.

I forhold til tidligere forskningsviden lægger både rapporten af Bakketeig og Backe-Hansen og Mølholt og kollegaer vægt på, at et godt efterværn skal sikre at de unge får en uddannelse, hvortil Østergaard i henhold til skolen anser denne som en beskyttende faktorer i forhold til, at hvis denne opleves som en succes kan den agere som en beskyttende faktorer for den unge i forhold til ikke at have i kriminalitet senere i livet.

Hermed ses det altså, at selvom skolen anses vigtig ud fra nogle andre parametre fra de professionelles synspunkt, så kan det ud fra en kriminologisk vinkling også anses meget vigtigt, idet skolen som institution er med til at sikre de unges sociale bånd til samfundet. Her specielt at sikre, at de unge søger konventionelle mål i samfundet som eksempelvis uddannelse, der bliver lagt meget vægt på af informanterne. Altså kan forståelsen omkring vigtigheden af uddannelse i efterværnsordningen ikke blot forstås ud fra de perspektiver informanterne selv giver, men kan i lige så høj grad også forstås ud fra de elementer social bond theory lægger vægt på i forhold til at sikre, at de unge er knyttet til samfundet gennem sociale bånd.

6.4. Forståelsen af misbrugsproblematikken

Som det blev gjort tydeligt i afsnittet omhandlende *Overbevisning* lægger der forskellige forståelser både internt og eksternt i ordningen. I forhold til unge med misbrugsproblematikker blev det udledt at både Christina og Lone til en vis grænse accepterer den unges misbrugsproblematikker, så længe de ikke går ud over en positiv trivsel og udvikling. Christina beskrev blandt andet, at hun helst ikke afskar unge med misbrugsproblematikker fra ordningen alene på grund af misbruget, fordi det da kunne blive noget virkelig rod for den unge. Christina har altså en erkendelse af, at hvis de unge står alene med deres misbrug kan det tænkes, at det kan blive værre, hvorfor hun helst fastholder dem i ordningen. Hertil kan det udledes, at der gennem ordningen også er en mulighed for at styrke nogle sociale bånd til samfundet, for eksempel gennem en uddannelse eller opbygningen af et netværk. Dette vil ligeledes kunne føre til, at de unge senere i livet ville kunne komme ud af deres misbrug grundet de sociale bånd der lægger til samfundet som blandt andet nye fællesskaber, der kan bakke op omkring dette. Hermed kan det altså udledes, at det at fastholde de unge i ordningen, på grund af deres misbrugsproblem, kan anses at være gavnligt, idet den unge sikres en minimumstøtte i sociale bånd til samfundet gennem det professionelle fællesskab, der er i ordningen. Hertil vil muligheden for at opbygge et nyt privat fællesskab omkring den unge være muligt, hvormed disse vil kunne støtte den unge både i overgangen og i at komme ud af misbruget.

Ud fra ovenstående kan det udledes, at efterværnsordningen har potentiale til at blive anset som et kriminalpræventivt virkemiddel i relation til den forståelse, der lægger blandt forståelsen af ordningen blandt de professionelle. Dette vurderes også selvom, at det ikke umiddelbart er en forståelse, der er fremtræden blandt informanterne. Dog har det ved hjælp af social bond theory været muligt at anskue forståelserne ud fra en kriminologisk vinkling, der desuden har været med til at bidrage med

yderligere indsigt i de professionelles forståelser. Derudover har det været muligt ved hjælp af allerede eksisterende forskningslitteratur at kunne generalisere nogle af de fund, der er blevet lagt vægt på i analysen.

7. Konklusion

I det følgende afsnit vil problemformuleringen *Hvordan tildeles efterværn og hvilke forventninger har de professionelle til ordningens effekt?* blive besvaret ved en opsamling af specialet. Her vil jeg desuden også have fokus på de to arbejdsspørgsmål *Hvordan forstår de professionelle indsatsen?* og *Hvordan forstås de unge, der er egnede til indsatsen?*

Det kan ud fra dette speciale konkluderes, at der er flere distinktioner mellem informanternes forståelser både i forhold til formålet med ordningen og de unge i indsatsen. Rådgiverne giver dog et generelt billede af, at formålet med ordningen er at sikre den unge en positiv trivsel og udvikling, således vedkommende kan fokusere på at tage en uddannelse og komme glidende ind i voksenlivet. Tildelingen af efterværn baserer sig derudover på en forståelse af, at så længe der er et lille udviklingspotentiale er det muligt at tildele den unge efterværn. Hvilke unge der imidlertid vurderes egnede til efterværnsordningen er dog forskellige fra rådgiver til rådgiver. Her giver Rikke udtryk for den afgørende betydning af ordningens indflydelse på, at den unges positive trivsel og udvikling vil falde til jorden, hvis ikke støtten forbliver, mens Nicolaj imidlertid lægger vægt på mere bløde formuleringer af, hvornår tildelingen kan finde sted. Således har han både tildelt en forholdsvis ressourcestærk pige og ressourcevag dreng efterværn. For pigens tilfælde er dette gjort for at sikre den langsigtede trivsel, mens drengen imidlertid er tildelt efterværn på grundlag af minimumstøtte.

Som det er blevet beskrevet op til flere gange i dette speciale ses også en mere ekstern distinktion af forståelser hos de professionelle omkring ordningen. Således lægger Laura vægt på, at ordningens formål er at sikre, at de unge senest ved det 23. år er i stand til at varetage en uddannelse eller et arbejde. Hertil vurderer hun således, at vurderingen omkring tildelingen af efterværn bør foretages med flere fagfolks vurdering af, hvorvidt det kan skønnes, at den unge vil være i stand til at kunne stå på egne ben, senest ved det 23. år. Her vurderer specielt rådgiverne dog, at formålet med efterværnsordningen er at sikre de unges positive trivsel og udvikling. Her ses altså forskellige forventninger blandt informanterne både i forhold til formålet med ordningen og hvilke unge der desuden kan anses at være i målgruppen for ordningen i forhold til hvilket fagligt perspektiv der lægges ned over ordningen.

I forlængelse af den positive trivsel og udvikling som rådgiverne lægger vægt på som har betydning for målgruppen af unge er det også blevet gjort tydeligt at *tilknytningen til forældrene, vigtigheden af skolen* og derudover *den unges motivation* til dels også har en afgørende betydning i forhold til, hvorvidt indsatsen har den givne effekt; at skabe en glidende overgang til voksenlivet. I forhold til

disse aspekter bidrager den valgt teoretiske ramme, social bond theory, yderligere med indsigt og forståelse af, hvorfor disse aspekter kan ses relevante i forhold til vurderingen af efterværn. Generelt kan dog siges omkring inddraget af social bond theory, at denne har bidraget med en viden om, at de sociale bånd som den unge har mulighed for at knytte til samfundet er essentielle i forhold til muligheden for en god overgang til voksenlivet. Dette skyldes, at jo stærkere sociale bånd den unge har til eksempelvis forældre eller skole, des større bliver sandsynligheden for at den unges netværk ligeledes også bliver styrket. Der har således gennem specialet været fokus på, at de unge i ordningen anses som nogle med ringere forudsætninger end andre jævnaldrende, hvortil specielt relations- og netværksdannelse anses vigtigt for at de kunne få en god overgang til voksenlivet. Dette skyldes imidlertid, at der vil være et netværk omkring den unge, som ikke er givet de har, der kan støtte og vejlede den unge i svære situationer i livet.

Udover en større forståelse i forhold til den informanterne giver omkring deres arbejde med efterværnsordningen, så har det ligeledes været muligt gennem teorien at se efterværnsordningen i et kriminalpræventivt lys. Selvom informanterne ikke har givet udtryk for, at efterværnsordningen har en mulig kriminalpræventiv effekt, så udledes det alligevel i dette speciale, at ordningen har potentiale til at blive anset som et kriminalpræventivt virkemiddel i relation til informanternes forståelser. Dette vurderes på baggrund af de sociale bånd, der kan udledes af informanternes udtalelser, at være til stede som et fokus i ordningen. Herunder også at opbygge et netværk omkring den unge og sikre de unge får en uddannelse. Herved vil risikoen for at havne i yderligere sociale problematikker eller kriminalitet falde.

Litteraturliste

- Ankestyrelsen. (2015). *Anbringelsesstatistik - Årsstatistik 2015*. København: Ankestyrelsen.
- Baes-Jørgensen, J. (9. februar 2015). *Anbragte børn klarer sig langt dårligere end andre børn*. Hentet fra KL: <http://www.kl.dk/Momentum/momentum2015-3-1-id173617/>
- Bakketeig, E., & Backe-Hansen, E. (2008). *Forskningsskunnskap om ettervern*. NOVA - Norsk Institut for Forskning om Oppvekst, Velfærd og Aldring.
- Brinkmann, S. (2012). Forståelse og fortolkning. I M. H. Jacobsen, K. Lippert-Rasmussen, & P. Nedergaard, *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning* (s. 67-98). København: Hans Rietzels Forlag.
- Cardinaal, L. W. (2017). *Om ICS*. Hentet fra Socialstyrelse.dk: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling-born-og-unge/ics/om-ics>
- Downes, D., & Rock, P. (2011). Control Theories. I *Understanding deviance - A guide to the Sociology of Crime and Rule-Breaking* (s. 221-258). Oxford University Press.
- Hirschi, T. (2009). *Causes of Delinquency*. University of California Press.
- Haahr, U. (23. juni 2016). *18 år – og helt alene? Børn, unge og familie*. Hentet fra SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd: <http://www.sfi.dk/nyt/nyheder/artikler/18-aar-og-helt-alene/>
- Jakobsen, T. B., Hammen, I., & Steen, L. (2010). *Efterværn - Støtte til tidligere anbragte unge: Midtvejsevaluering af forsøg med efterværn under handlingsprogrammet 'Lige Muligheder'*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Interview - introduktion til et håndværk*. Hans Rietzels Forlag.
- Mølholt, A.-K., Stage, S., Pejtersen, J., & Thomsen, P. (2012). *Efterværn for tidligere anbragte unge: En videns- og erfaringsopsamling*. København: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Rosendahl, D. (2017). *Integrated Children's System (ICS)* . Hentet fra socialebegreber.dk: <http://www.socialebegreber.dk/projekter/afsluttede-projekter/aktiv-integrated-childrens-system-ics>
- Servicebogen. Fundet på:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=186422#id2eb6cbc7-2e18-4b8c-9e81-3f733d2a2919>
- Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2010). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I S. Brinkmann, & L. Tanggaard, *Kvalitative metoder - en grundbog* (s. 29-54). København: Hans Rietzels Forlag.
- Østergaard, S. V., Steensgaard, A. B., Hansen, A. T., Henze-Pedersen, S., & Østergaard, J. (2015). *På vej mod ungdomskriminalitet - hvilke faktorer i barndommen gør en forskel?* København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Bilag 1: Kontakt til informanter

Hej (Kommune),

Jeg studerer kriminologi ved Aalborg Universitet, og er i gang med mit speciale, der omhandler eftervænsordningen. I den forbindelse vil jeg høre dig, om det vil være muligt at komme og interviewe nogle af de sagsbehandlere, der sidder med tildelingen af efterværn?

Mit speciale har primært fokus på selve sagsbehandlingen omkring hvilke unge, der tildeles efterværn eller ikke og hvorfor, samt hvordan ordningen fra et kommunalt synsblik kan støtte den unge i overgangen til voksenlivet.

Omkring interviewene kunne jeg godt tænke mig at tage udgangspunkt i nogle konkrete sager. Jeg forestiller mig de to sidste sager, hvor der blev tildelt efterværn og de to sidste sager, hvor der ikke blev tildelt efterværn. Jeg vil dog hertil pointere, at alt vil blive anonymiseret i mit speciale, også informanterne. Jeg forventer at mine interviews vil vare omkring 1 times tid, og jeg vil meget gerne komme, hvor det passer jer bedst at udføre interviewene.

Hvis I kunne tænke jer at deltage kunne jeg desuden også godt tænke mig lidt konkret fakta omkring jeres kommune. Hertil tænker jeg statistikmateriale omkring:

- Hvor mange unge, der er anbragt i (Kommune)
- Hvor mange unge der i 2015-2017 er tildelt efterværn i (Kommune)
- Hvor mange unge, der er i alderskategorien for tildelingen af efterværn fra 2015-2017
- Hvilken type foranstaltninger, der tildeles som efterværn

Dette er dog blot, hvis det er muligt.

Jeg håber, at I vil deltage.

Med venlig hilsen

Pernille Mikkelsen

Bilag 2: Interviewguide

Hvad er efter din mening formålet med efterværn?

- Et selvstændigt voksenliv?
- En forebyggende foranstaltning?
- Mindske marginalisering? Udsathed?
- Mindske kriminalitet? Misbrug?
 - o Andre foranstaltninger?

Hvilke faktorer vægtes og lægges til grund for din behandling af tildeling om efterværn?

- De tre dimensioner? Den unges risiko?
- Andre grunde hos den unge, ift. tildeling eller ej?
- Risikoforskelle drenge/piger?
- Familie, netværk, lokalsamfund og skoleforhold?
- Forventninger om virkningen af ordningen?
- Den unges motivation?

Hvad vil du sige karakteriserer den gruppe af unge, der tildes efterværn?

- Drenge/piger
- Risiko, bestemt bekymring = bestemt intervention
- Type foranstaltning? Hvorfor?
- Fordele og ulemper?
- Er det generelt for dine sager?

Hvad vil du sige karakteriserer den gruppe af unge, der ikke tildes efterværn?

- De ressourcestærke og -svage unge?
- Nej-sigere
- Hvilken foranstaltning?
- Problematikker?

Synes du, at efterværnsordningen er det bedste og mest passende tilbud til de unge?

- Erfaring
- Muligheder og begrænsninger
- Alternative muligheder?

Hvordan vil du vurdere de organisatoriske rammer ift. dit arbejde med efterværn?

- Prioriteret område?
- Økonomiske rammer?
- Kommunen som "omsorgsgiver" og ansvar